

Glagolske perifraze: teorija i izrada leksikona

Sambunjak, David

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:039149>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-13**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Odsjek za lingvistiku

David Sambunjak

Glagolske perifraze: Teorija i izrada leksikona

Diplomski rad

Mentor: doc. dr. sc. Krešimir Šojat

Zagreb, rujan 2022.

Sadržaj

0. PREDGOVOR	4
1. UVOD	6
1.1. MOTIVACIJA I CILJ	6
1.2. TERMINOLOGIJA.....	7
<u>2. PERIFRAZNI GLAGOLI I GLAGOLSKE PERIFRAZE – TEORIJA I PREGLED LITERATURE</u>	8
2.1. HRVATSKA LITERATURA.....	8
2.1.1. KOLIKO SU LAGANI TZV. LAGANI GLAGOLI U HRVATSKOM?	8
2.1.2. GRAMATIKA HRVATSKOGA JEZIKA	9
2.1.3. KLASIFIKACIJA PERIFRAZNIH GLAGOLA U HRVATSKOME JEZIKU	12
2.1.4. SLOŽENOPREDIKATSKE KONSTRUKCIJE: TEORIJA I PRIMJENA	13
2.1.5. OSTALI ODABRANI RADOVI HRVATSKE LINGVISTIKE	14
2.2. ENGLESKA LITERATURA	18
<u>3. ELEKTRONIČKA LEKSIKOGRAFIJA</u>	23
3.1. <i>DICTIONARY WRITING SYSTEMS AND BEYOND</i>	23
3.2. KAKO MOŽEMO UČINITI ELEKTRONIČKE RJEČNIKE UČINKOVITIJIMA?.....	25
3.3. OSTALI LEKSIKOGRAFSKI RADOVI	26
3.4. KOLOKACIJSKA BAZA HRVATSKOGA JEZIKA I HRVATSKI JEZIČNI PORTAL.....	29
3.5. LEXONOMY	31
<u>4. METODOLOGIJA</u>	34
4.1. NAČINI SKUPLJANJA PODATAKA.....	34
4.2. SELEKCIJA ZA LEKSIKON.....	35

<u>5. PERIFLEKSIK</u>	39
5.1. OPIS I SINTAKSA	39
5.2. SADRŽAJ (UNOSI)	42
<u>6. ZAKLJUČAK</u>	45
<u>BIBLIOGRAFIJA</u>	46

Glagolske perifraze: Teorija i izrada leksikona

Sažetak

Ovaj se diplomski rad bavi pregledom hrvatske i engleske literature u kojima se diskutira o glagolskim perifrazama, kao i o perifraznim glagolima. Svrha je pregleda literature smišljanje i određivanje kriterija za odabir glagolskih perifraza i u konačnici za izradu leksikona. Rad je podijeljen na teorijski i praktični dio. U teorijskome se dijelu, osim literature koja se dotiče glagolskih perifraza, nalazi i pregled modernih leksikografskih teorija i metoda. One su primijenjene kasnije u radu za izradu leksikona. Leksikonu se može pristupiti preko poveznice koja je uključena u rad. U radu je prikazan i izgled sučelja leksikona, a detaljno je opisan i proces njegova kreiranja.

Ključne riječi: glagolska perifraza, perifrazni glagol, elektronička leksikografija, izrada leksikona, Perifleksik

Light verb constructions: Theory and lexicon creation

Abstract

This master's thesis deals with an overview of Croatian and English literature in which light verb constructions and light verbs are talked about. The purpose of the overview of the literature is both to create and determine criteria for the choice of light verb constructions, as well as lexicon creation. The thesis is divided into theoretical and practical parts. In theoretical, apart from the literature which deals with light verb constructions, an overview of modern lexicographic theories and methods can be found. They are later applied during the process of lexicon creation. The lexicon can be accessed through the link which is included in the thesis. We have shown the interface of the lexicon, and the process of its creation was shown in great detail.

Keywords: light verb constructions, light verbs, electronic lexicography, lexicon creation, Perifleksik

0. Predgovor

Tema ovoga diplomskog rada su perifrazni glagoli u hrvatskome jeziku, točnije kriteriji prema kojima ih možemo prepoznati, odvojiti i svrstati u zajedničku bazu podataka. Drugim riječima, pozabavit ćemo se i klasifikacijom i definicijom perifraznih glagola, ali i izradom leksikona te metodologijom prema kojoj ga izrađujemo. Naravno, zbog toga što je riječ o izradi leksikona, u ovome radu bit će riječ i o leksikografiji, a pobliže će biti prikazana stranica Lexonomy korištena za izradu¹ leksikona i baze podataka poput Kolokacijske baze hrvatskoga jezika².

Ukratko valja i reći nešto o tome što su uopće perifrazni (ili lagani) glagoli. Oni su sastavnice u višerječnim jedinicama koje se sastoje od glagola i imeničkog dijela. Taj je glagol značenjski ispražnjen i zato ga nazivamo laganim. On gubi barem dio svoga samostalnog značenja i poprima novu funkciju u odnosu na imenicu ili pridjev³ s kojima stoji. Primjer laganog glagola u frazi je sljedeći:

Fraza	Glagolski dio	Imenički dio
<i>Dati poljubac</i>	<i>Dati</i>	<i>poljubac</i>

Na ovome primjeru također možemo vidjeti kako se cijela fraza može zamijeniti punoznačnim glagolom *poljubiti*. Ovo je česta pojava kod perifraznih glagola, ali nije i pravilo. Više o tome bit će rečeno u glavnome dijelu ovoga rada.

Ne bismo mogli reći da je tema perifraznih glagola jedna od zastupljenijih u hrvatskoj lingvistici jer, kako stvari stoje u trenutku pisanja ovoga teksta, postoji tek nekoliko radova koji se bave isključivo problematikom usko vezanom uz perifrazne glagole. Jedan od tih radova je diplomski rad Anamarije Gulić (2015) koji smo odabrali kao polazišnu točku za potrebe osnovne klasifikacije perifraznih glagola, ali i rad Peti-Stantić i suradnika (2016). Nadalje, od većih hrvatskih gramatika (ali i sintaksi) perifrazni se glagoli kao takvi spominju jedino u gramatici autora Silića i Pranjkovića (2005:184). U toj se gramatici, osim definicije perifraznih glagola, nalazi i mala „baza podataka“, tj. tablica u kojoj su autori odlučili izdvojiti neke od (po njima) najčešćih i/ili najbitnijih primjeraka glagola. Na toj definiciji i tablici nastavljamo graditi bazu, a to će biti vidljivo i u samome radu. Također, iako uzimamo

¹ <https://www.lexonomy.eu/#/e-lex-2021>

² <http://ihjj.hr/kolokacije/>

³ U ovome se radu fokusiramo isključivo na imenice

tablicu perifraznih glagola koju su autori dali u *Gramatici* kao polazišnu točku, ne slažemo se sa svim odabirima tako da nećemo sve primjere upisivati u leksikon.

Rad ćemo započeti uvodom u kojem izložimo motivaciju za pisanje rada i ciljeve koje bismo htjeli njime postići, a nastaviti ćemo s pregledom domaće, a zatim i strane literature koja se tiče perifraznih glagola. Nakon toga pisat ćemo o leksikografiji, predstaviti ćemo metodologiju i pregled leksikona koji smo krenuli graditi, a za koji se nadamo da će biti nadograđivan u budućnosti jer su perifrazni glagoli dio jezika, a jezik je „živa tvar“ koja se neprestano mijenja i nadograđuje. Samim time leksikon koji predstavljamo u ovome radu samo je začetak onoga kako bi pravi, veliki leksikon hrvatskih perifraznih glagola trebao izgledati.

Zbog toga što smo jezičnim barijerama ograničeni na hrvatski i engleski, pregled literature odnosi se na literaturu iz hrvatskog i engleskog govornog područja. Kao što će biti vidljivo, u engleskome se lagani glagoli nazivaju *light verbs* (taj je naziv u hrvatski direktno iz engleskog i uzet) i postoji dosta literature u kojoj se o njima piše jer su, zbog prirode engleskoga jezika, tamo puno češća i, moglo bi se tako reći, bitnija pojava. Fraze u kojima se lagani glagoli nalaze na engleskome nazivaju se *Light Verb Constructions*⁴, skraćeno LVC. No, budući da se radi o engleskome akronimu, u ovome radu koristimo hrvatski naziv *glagolske perifraze*.

⁴ Doslovan prijevod: Konstrukcije laganih glagola

1. Uvod

1.1. Motivacija i cilj

Glagolske perifraze zanimljiva su i aktualna tema u lingvistici hrvatskoga jezika, a posebno u računalnoj lingvistici. Pomnije ćemo pojasniti i zašto. U ovom trenutku ne postoji velika i pretraživa baza podataka glagolskih perifraza na hrvatskome koja bi se mogla usporediti s engleskim bazama i poželjno je smisliti način kreiranja i oblik takve baze. Ne treba podcjenjivati važnost ovakvih leksikona za sâm jezik u digitalnom dobu. Prednosti takve baze osjetile bi se u računalnoj lingvistici našega jezika u mnogim područjima – od izrade alata za računalno savladavanje hrvatskoga jezika do izrade i unaprjeđivanja mrežnih prevoditelja. Postoje lingvisti koji se već bave kontrastnom lingvistikom na temu glagolskih perifraza, a to su npr. Gradečak-Erdeljić i Brdar (2012). Također, baza bi poslužila i budućim lingvistima koji bi se htjeli pozabaviti ovom temom i unaprijediti ju. Takav bi leksikon mnogim istraživačima mogao olakšati proučavanje ove izrazito zanimljive, ali i kompleksne jezične pojave (kao što se npr. argumentira u Wittenberg i dr. (2014:76)).

U nekim su prošlim radovima kolege s Filozofskog fakulteta Gulić (2015) i Kezić (2018) već dobro prošli i proširili teoriju laganih glagola, a cilj je ovoga rada sažeti tu teoriju tako da se najbitniji dijelovi izdvoje i da se pomoću toga jasno definiraju kriteriji za selekciju glagolskih perifraza. Tek kada dobro razumijemo lagane glagole i konstrukcije koje oni tvore možemo razmišljati o izradi leksikona glagolskih perifraza. Također, proći ćemo neke osnovne pojmove i pravila kod sastavljanja leksikona, ali i upoznati se s računalnim alatima poput Lexonomyja.

Konačan je cilj logički složen i uređen leksikon. On bi bio koristan jer bi sadržavao najveći (naravno, ako se bude nadograđivao u budućnosti) i lako pretraživ popis glagolskih perifraza u hrvatskome jeziku. Osim gore navedenih prednosti, olakšava neke od drugih procedura u računalnoj lingvistici hrvatskoga jezika kao što su psiholingvistička istraživanja, korpusna istraživanja i ostali procesi vezani uz računalnu obradu hrvatskoga jezika.

Čak i ako se ovaj leksikon ne nastavi koristiti u budućnosti, u radu će biti izloženi prijedlozi za definiranje glagolskih perifraza i to potkrijepljeni s nekoliko teorijskih i stručnih radova na tu temu. Nismo upoznati s leksikonom ove vrste u hrvatskome jeziku i voljeli bismo također potaknuti daljnji razvoj hrvatske lingvistike kako bismo dali barem i najmanji doprinos kompetitivnosti hrvatskoga jezika na svjetskoj mapi računalne lingvistike.

1.2. Terminologija

Perifrazni⁵ su glagoli dio višerječne jedinice koju Silić i Pranjković nazivaju glagolskom perifrazom (2005:185). Oni su također suznačni glagoli što bi značilo da sami, bez dopune, ne mogu zauzimati sintaktičku poziciju predikata u rečenici (2005:185). Bitno je naglasiti da autori svrstavaju perifrazne glagole u skupinu suznačnih glagola⁶ i zbog toga što oni sami po sebi nemaju značenjsku puninu i da zbog toga traže nekakvu (najčešće imeničku) dopunu na koju se zbog značenja oslanjaju (2005:185).

Što se tiče glagolske perifraze, nju se može svrstati u glagolske višerječne izraze kao što joj i samo ime govori. Tu klasifikaciju navode i Šojat i suradnici u znanstvenome radu *VME in Croatian* (2016). Oni se indirektno nadovezuju na temu značenjskoga sadržaja koja se javlja u *Gramatici* Silić-Pranjković i tvrde kako su perifrazni glagoli značenjski fleksibilni. Ovo ćemo shvatiti tako da, za razliku od punoznačnih glagola koji imaju jedno ili više definiranih značenja, perifrazni glagoli imaju značenje koje se mijenja ovisno o drugoj sastavnici perifraze. Značenja sadržajnica glagolskih perifraza vrlo su nam zanimljiva jer ona utječu na način na koji ćemo svrstati glagole u našem leksikonu i način na koji će se leksikon pretraživati.

No, postoji problematika razdvajanja glagolske perifraze od sintagmi koje to nisu. Gulić (2015:49) u svome radu primjećuje kako se „[p]ovlačenje jasne granice između perifraznih i punoznačnih glagola ili između glagolskih perifraza i sintagmi koje to nisu teško [...] teorijski može opravdati“. Zato su i u ovome radu, pri biranju fraza koje će završiti u leksikonu, data razmišljanja autora kao jedan od motiva za njihov odabir i njihovo svrstavanje u leksikon. Trudili smo se razjasniti izbore kolokacija maksimalno koliko nam lingvistička logika to dopušta. Više o tome svakako u *Metodologiji*.

Trebali bismo spomenuti još jedan od termina koji je bitan za ovaj rad – *kolokacija*, a vodit ćemo se sljedećom definicijom: „Kolokacija je bilo kakva leksička, leksičko-gramatička ili semantička jedinica koja pokazuje minimalno ponavljanje unutar određenog diskursa zajednice.“ (Siepmann 2005:2) Autor tvrdi kako govornik nekog jezika mora moći razumjeti višerječnu jedinicu izvan bilo kakvog konteksta kako bismo je mogli smatrati kolokacijom. Unosi u leksikonu koji ćemo kreirati bit će po toj definiciji kolokacije.

⁵ Također se nazivaju i *lagani glagoli*

⁶ U ovu skupinu glagola spadaju još i pomoćni, modalni i fazni glagoli

2. Perifrazni glagoli i glagolske perifraze – Teorija i pregled literature

U ovome ćemo dijelu rada detaljnije pogledati neke od bitnijih radova koji se bave tematikom vezanom uz glagolske perifraze s posebnom pozornošću na teoriju koja može pomoći pri izradi leksikona. Posebno ćemo iz svakog rada izdvojiti popis glagolskih perifraza ako on u njemu postoji i komentirati način na koji je napravljen. Započet ćemo s pregledom literature na hrvatskom jeziku, a nastaviti s literaturom na engleskom jeziku. Hrvatskoj je literaturi ipak posvećeno nešto više prostora pa ima nekoliko podnaslova radi bolje preglednosti.

2.1. Hrvatska literatura

2.1.1. Koliko su lagani tzv. lagani glagoli u hrvatskom?

U radu Peti-Stantić i ostalih autora (2016) čitateljima se nudi povijesni pregled radova o laganim glagolima s engleskog govornog područja. Citira se Jespersen (1954) koji daje popis, ali i par objašnjenja o samim izrazima; lagani je glagol dio konstrukcije u kojoj on, za razliku od punoznačnih glagola, gubi na značenju, a značenje čitave konstrukcije ovisi o imeničkom dijelu. Navodi ovdje i bitnu stavku – jednorječni glagolski parnjaci mogu u potpunosti zamijeniti višerječnu konstrukciju (2016:204, 205). Ovo su teze koje su prihvaćene i u ovome radu, a pri izradi leksikona posebno ćemo paziti na jednorječne glagolske parnjake (navodit ćemo ih kao posebnu kategoriju *synonym*). Primjer odnosa višerječne konstrukcije i glagolskog parnjaka dajem u tablici ispod:

Višerječna konstrukcija	Jednorječni glagolski parnjak
<i>donijeti odluku</i>	<i>odlučiti</i>
<i>donijeti pismo</i>	nema

Tablica 1. Masnom štamptom označen je perifrazni glagol

Vidljivo je kako se ovdje radi o istoznačnicama⁷ (ako usporedimo cijelu konstrukciju s glagolskim parnjakom), a možemo glagole usporediti i značenjski. U drugome retku glagolu *donijeti* pripisujemo rječničko značenje – Hrvatski jezični portal⁸ navodi sljedeće značenje:

dònijēti (komu, što) prenijeti što od nekud, uručiti komu

S druge strane, lagani glagol u prvome retku to značenje nema. Odluka se ne prenosi ni uručuje, ona se materijalizira u apstraktnome svijetu jezika, a lagani nam glagol signalizira

⁷ na istoznačnice u ovome radu gledamo kao na riječi koje imaju identična ili slična značenja, tj. istoznačnice stapamo s pojmom bliskozačnice

⁸ <https://hjp.znanje.hr>

njeno stvaranje u umu donositelja. Možemo reći kako lagani glagol to omogućuje. Glagol *donijeti* je takvog značenjskog sastava da zahtijeva imenički dio fraze kako bi imao punu jezičnu funkciju. Teško je reći kako je takav glagol potpuno značenjski prazan jer bi to značilo da ga odvajamo od imeničkog dijela fraze, a to je pogrešno. Drugim riječima, on dijeli svoje značenje s imeničkim dijelom, ali imenički dio diktira značenje.

U radu se citiraju i noviji hrvatski radovi (Gradečak-Erdeljić 2009, Gradečak-Erdeljić i Brdar 2012) koji proučavaju „kognolingvistički uporabno utemeljeni model“ (2016:208). U kratkim crtama, autori uspoređuju engleski diskurs s hrvatskim prijevodom i potvrđuju ono što smo već znali – engleski je analitički jezik, a hrvatski sintetički tako da se višerječne konstrukcije s laganim glagolima većinom u hrvatskome prevode jednostavnim punoznačnim glagolima. Takva prevalencija laganih glagola u engleskom mora biti i razlog zašto je u engleskoj lingvistici ta tema naširoko obrađena.

Peti-Stantić i suradnici (2016:204) spominju i pojam kompleksnoga predikata. Izvlače definiciju iz Jackendoffa (2010) koji tvrdi kako su konstrukcije s laganim glagolima zapravo kompleksni predikati u kojima je glagol semantički izbljedio. Podvrsta kompleksnog predikata koja sadrži lagani glagol još se naziva i dekomponirani predikat – višerječni predikat sastavljen od više jedinica. Taj pojam nalazimo i u gramatici Silića i Pranjkovića. Dekomponirani predikat zapravo je jedna od podvrsta glagolske perifraze – to su glagolske perifraze nastale dekomponiranjem jednostavnog predikata (npr. *analizirati* → *izvesti analizu*).

2.1.2. Gramatika hrvatskoga jezika

Silić i Pranjković (2005:292) u svojoj *Gramatici hrvatskoga jezika* dekomponirani predikat definiraju kao vrstu „proširenog predikata koja nastaje kada se neki samoznačni glagol raščlani na perifrazni glagol i imenicu, koja je obično odglagolska i koja je često i izvedena od samoznačnoga glagola.“ Najlakše je objasniti definiciju uz primjere:

Predikat	Prošireni (dekomponirani) predikat
<i>Analizirat ćemo uzorke.</i>	<i>Izvest ćemo analize uzoraka.</i>
<i>Podržavamo naše i kad gube!</i>	<i>Dajemo podršku našima i kad gube!</i>

Tablica 2. Jednostavni predikati i njihovi dekomponirani parnjaci

Gore opisani primjeri nastali su raščlanjivanjem glagola *analizirati* i *podržavati*. Ovdje se radi o istoznačnim izrazima. Rječničke⁹ definicije koje odgovaraju objema stranama u tablici su:

1. ***analizirati*** (što, koga) provesti/provoditi, (iz)vršiti analizu, raščlaniti/raščlanjivati
2. ***podržavati*** (koga, što) dati, pružiti podršku || biti posebno zainteresiran; navijati

Dakle, jedna vrsta perifraznih glagola gore je opisana vrsta gdje su punoznačni glagoli rastavljeni na svoju semantički promijenjenu formu i odglagolsku ili otpridjevnu (s prijedlogom ili bez) imenicu. U leksikonu koji ćemo izgraditi ovo mora biti naznačeno tako da ćemo pružiti izvorni, istoznačni i punoznačni glagol tamo gdje je to moguće.

Kada govorimo o dekomponiranju predikata, postoje i oni koji se ne mogu zamijeniti jednim posebnim glagolom. Silić i Pranjković daju primjere *doći do izražaja* i *dovesti do očaja* (2005:188). Glagoli u ovakvim dekomponiranim predikatima funkcioniraju na jednak način kao i u prethodnim primjerima (vidi *Tablica 2*), ali ćemo u leksikonu glagola izostaviti istoznačni parnjak jer takav ne postoji.

Zanimljivo je da su se autori gramatike odlučili sastaviti i popis perifraznih glagola i glagolskih perifraza koje te glagole sadržavaju. Taj je popis bitan i za leksikon jer će većina višerječnih izraza u njemu postati dio leksikona. Ispod primjera samoga popisa navodim njegove karakteristike i načine na koje je inspirirao sastavljanje leksikona.

Perifrazni glagol	Glagolska perifraza
<i>biti</i>	<i>biti od koristi, biti pod kontrolom, biti u sukobu</i>
<i>dati/davati</i>	<i>dati doprinos čemu, dati na znanje, davati tumačenje čega</i>
<i>dati se/davati se</i>	<i>dati se u bijeg, dati se na posao</i>
<i>doživjeti/doživljavati</i>	<i>doživjeti poraz, doživljavati razočarenja</i>
<i>doći/dolaziti</i>	<i>doći do izražaja, doći na ideju, doći u priliku</i>
<i>dobiti/dobivati</i>	<i>dobivati podršku, dobivati pristanak, dobiti na vremenu, dobiti u zadatak</i>
<i>donijeti/donositi</i>	<i>donijeti odluku, donositi presudu</i>
<i>dospjeti/dospijevati</i>	<i>dospjeti do vrha, dospijevati u neprilike</i>
<i>dovesti/dovoditi</i>	<i>dovesti do očaja, dovoditi u iskušenje</i>
<i>držati</i>	<i>držati predavanje, držati na oku, držati pod kontrolom, držati u šahu</i>
<i>činiti/učiniti (+prefiksi)</i>	<i>činiti čuda, učiniti prijestup, počinuti samoubojstvo, pričinuti štetu, načiniti pogrešku</i>
<i>gajiti</i>	<i>gajiti nadu, gajiti iluzije</i>
<i>gubiti/izgubiti</i>	<i>gubiti nadu, izgubiti iz vida</i>
<i>imati/nemati</i>	<i>imati mogućnost, imati što u planu, nemati milosti</i>
<i>izazvati/izazivati</i>	<i>izazvati pozornost, izazvati razmirice</i>
<i>izdati/izdavati</i>	<i>izdati potvrdu, izdavati naređenja</i>
<i>izraziti/izražavati</i>	<i>izraziti sućut, izražavati sumnju</i>
<i>naići/nailaziti</i>	<i>naići na otpor, nailaziti na razumijevanje</i>

⁹ <https://hjp.znanje.hr/>

Glagolske perifraze: Teorija i izrada leksikona

<i>obaviti/obavljati</i>	<i>obaviti posao, obavljati sjetvu</i>
<i>odati/odavati</i>	<i>odati počast, odavati priznanje</i>
<i>ostvariti/ostvarivati</i>	<i>ostvariti napredak, ostvarivati suradnju</i>
<i>pasti/padati</i>	<i>pasti na teret, padati u zanos</i>
<i>podnijeti/podnositi</i>	<i>podnijeti tužbu, podnositi ostavku</i>
<i>podvrgnuti/podvrgavati</i>	<i>podvrgnuti kontroli, podvrgavati operacijskim zahvatima</i>
<i>praviti/napraviti</i>	<i>praviti pogreške, napraviti karijeru</i>
<i>priveći/privoditi</i>	<i>priveći kraju, privoditi k svijesti</i>
<i>raditi</i>	<i>raditi na uspostavljanju povjerenja</i>
<i>staviti/stavljati</i>	<i>staviti na raspolaganje, stavljati pod zaštitu, staviti pred izbor</i>
<i>stupiti/stupati</i>	<i>stupiti na snagu, stupati u vezu</i>
<i>uzeti/uzimati</i>	<i>uzeti maha, uzeti u obzir, uzeti pod zaštitu, uzimati na znanje</i>
<i>voditi</i>	<i>voditi borbu, voditi računa, voditi brigu</i>
<i>vršiti/izvršiti/izvršavati</i>	<i>vršiti nuždu, izvršiti pritisak na koga, izvršavati naređenja</i>

Tablica 3. Popis perifraznih glagola (Silić-Pranjковиć 2005:188, 189)

Neke stvari koje možemo iščitati iz ovoga popisa su:

- Većina glagolskih perifraza mogu sadržavati glagole svršenoga i nesvršenoga vida, ali ne i sve – to je signalizacija ustaljenosti u jeziku i specijalne značenjske vrijednosti laganih glagola. Na primjer izraz *povesti brigu**¹⁰ ne može se upotrijebiti umjesto glagola *zabrinuti se* jer nije kao takav ustaljen u jeziku, tj. presedan korištenja takvoga izraza ne postoji i njegovo bi korištenje stvorilo značajne komunikacijske rupe
- Iako su u drugim dijelovima svoje gramatike naveli jednoznačne izraze kojima se može zamijeniti glagolska perifraza, u ovome popisu takvi izrazi nisu navedeni pa se dobiva dojam nepotpunosti
- Glagoli su ovdje poredani abecednim redom i uz njih se nalaze imenički dijelovi perifraza, ali imenički dijelovi, poput imenice *nada* koja se veže uz 2 glagola, nisu ni na koji način povezani jedni uz druge. U leksikonu koji ćemo izraditi, omogućit ćemo pretraživanje i po imenicama i po glagolima radi lakšeg pregleda za daljnja korištenja
- Treba napomenuti i da neke od primjera nećemo prihvatiti kao glagolske perifraze za unos u leksikon, a to ćemo obrazložiti u nastavku rada

Naravno da autori nisu imali kao cilj izrađivanje digitalno pretraživog leksikona glagola, ali trebalo bi svejedno napomenuti prednosti postojanja takvog leksikona. U njemu će ti gore navedeni nedostaci biti otklonjeni, a pretraživanje po imenicama i po glagolima omogućeno.

Posljednja stvar koju ćemo napomenuti iz *Gramatike hrvatskoga jezika* su vidskoznačenjske faze. Ukratko, postoje tri različite glagolsko-vidske faze:

¹⁰ Asterisk označava negramatičku strukturu

1. nesvršeni glagoli – *držati*
 2. svršeni glagoli (stvoreni od nesvršenih glagola prefikslnim morfemima) – *održati*
 3. nesvršeni glagoli (stvoreni od svršenih glagola sufikslnim morfemima) – *održavati*
- (2005:56)

Važnost i primjenu glagolsko-vidskih faza objasniti ćemo uz pomoć sljedeće tablice:

Izraz na engleskom	Glagolska perifraza	Parafraza
<i>to quit</i>	<i>dati/davati otkaz</i>	<i>otkazati*</i>
<i>take a shower</i>	<i>baciti/bacati se pod tuš</i>	<i>otuširati se</i>
<i>make a fuss</i>	<i>(na)praviti frku</i>	<i>frkati*</i>
<i>make a mistake</i>	<i>(na)praviti pogrešku</i>	<i>pogriješiti</i>
<i>give a speech</i>	<i>održati/održavati govor</i>	<i>ogovoriti*</i>

Tablica 4.

U stupcu *Glagolska perifraza* možemo koristiti sve glagolsko-vidske faze i opet imati gramatički ispravne strukture. To je jedna od karakteristika laganih glagola i jedna od osnovnih stvari koja glagolske perifraze s laganim glagolima razlikuje od ustaljenih sintagmi poput idioma. Glagolsko-vidske faze također su vrlo bitne za glagolske perifraze jer u većini slučajeva ne moramo navesti sve tri kako bismo imali kompletan pregled. Osim ovoga, engleski je jezik dodan u prvome stupcu tablice kako bismo dočarali drugačiju prirodu ovakvih konstrukcija između ta dva jezika. U hrvatskome se značenje može mijenjati koristeći glagolsko-vidske faze, a u engleskome ta kategorija kod glagolskih perifraza uopće ne postoji. Zbog prirode hrvatskog jezika, ali i preglednosti i lakše upotrebe, u leksikonu ćemo svejedno učiniti vidljivim i glagolsko-vidske faze koje su gramatične, tj. koje ne utječu na osnovno značenje perifraze. Konačno, treći je stupac tu da prikaže kako se ne može svaka glagolska perifraza parafrazirati jednostavnim glagolom.

2.1.3. Klasifikacija perifraznih glagola u hrvatskome jeziku

Gulić (2015:44) u svome radu navodi glavna semantička i sintaktička obilježja glagolskih perifraza, a na temelju analize provedene nad nekoliko desetaka perifraza donosi zaključak da postoji kontinuum između „slobodnih sintagmi i nekompozicionalnih konstrukcija, na kojem se neke od glagolskih perifraza po obilježjima nalaze bliže slobodnim sintagmama, a druge bliže nekompozicionalnim konstrukcijama“. Ovakav kontinuum u kojem ne možemo staviti jasnu granicu između slobodnih sintagmi i nekompozicionalnih

konstrukcija kompleksna je lingvistička pojava. Granicu ćemo svejedno morati definirati kako bismo mogli izraditi leksikon, ali o tome detaljnije u *Metodologiji*.

Jasno je kako ne postoji striktno zadan kriterij za očitovanje o tome što su to zapravo glagolske perifraze. Možemo pokušati pronaći pomoć u traženju definicije pojma *frazem*. Nastavno na to, još jedan od bitnih zaključaka Gulić je kriterij po kojemu definiramo što je to frazem; HJP¹¹ se fokusira na ustaljenost u jeziku, a *Hrvatski frazeološki rječnik* na semantički zbroj značenja sastavnica frazema i odstupanje istoga od pojedinačnih semantičkih ispuna (2015:22). I više je nego jasno kako se ovakvi kriteriji mogu primijeniti i na glagolske perifraze. Pri odabiru perifraza u ovome radu fokusirat ćemo se na kombinaciju obilježja.

2.1.4. Složenopredikatske konstrukcije: teorija i primjena

Marin Kežić (2018) u svome diplomskom radu proučava teorije složenopredikatskih konstrukcija. U njegovome radu spominju se razne teorije – od južnoslavenskih do onih iz engleskih govornih područja. Kako u našem radu već postoji pregled teorije koja pokriva glagolske perifraze, što strane, što domaće, spomenut ćemo dio Kežićevog rada koji nije teorijski. Naime, drugi se dio rada sastoji od psiholingvističkog istraživanja o korištenju laganih glagola. Najviše nas zanima za potrebe našeg rada autorova metodologija, tj. još preciznije, način odabira glagolskih perifraza.

Autor je odabrao dva glagola: *dati* i *baciti* kao osnovu glagolskih perifraza. Jedan od razloga koje navodi je sljedeći:

Jedan je taj što se u različitim omjerima pojavljuju u jezičnim registrima; dok se glagol *dati* većinom javlja u administrativnom diskursu, glagol *baciti* javlja se i u neutralnom registru [...] i u razgovornom stilu hrvatskoga jezika (2018:40)

Izgleda da je autor u korpusu hrvatskoga jezika hrWaC-u ručno tražio primjere i zaključio kako će odabirom upravo tih glagola dobiti najraznolikije primjere kako bi mu istraživanje bilo što preciznije. Zaključujemo da je dobro odabrati visokofrekventne lagane glagole za potraživanja glagolskih perifraza jer se oni pojavljuju, između ostalog, u različitim govornim stilovima i samim time nam daju širu sliku mogućih konstrukcija koje se svrstavaju u leksikon. Pri definiranju glagolskih perifraza i sastavljanju leksikona fokusirat ćemo se na neutralni registar i razgovorni stil, ali i na primjere iz administrativnog stila.

¹¹ Akronim za Hrvatski jezični portal

Kako si je autor dao truda da izvuče 22 glagolske perifraze iz korpusa mi ćemo ih iskoristiti kako bismo ih unijeli u leksikon, a preglednosti radi i za buduće reference navodim ih posložene u jednostavnoj tablici dolje:

Lagani glagol	Imenice
<i>dati</i>	<i>zavjet, potpora, usporedba, potvrda, prijedlog, obećanje, zapovijed, objašnjenje, poljubac, isprika</i>
<i>baciti</i>	<i>spavanac, ples, preporuka, svirka, drijemka, šetnja, urok, kletva, svjetlo, piš</i>

Tablica 5. Glagolske perifraze iz Kežić (2018). Imenice su pretvorene u leme preglednosti radi, a glagolske perifraze nisu prikazane već su sastavnice razdvojene

Na prvi pogled vidimo kako su pojedine imenice koje stoje uz glagol *baciti* neformalne i ograničene na regionalnu upotrebu: *spavanac, drijemka, piš*. Takve primjere izostavit ćemo iz leksikona jer je fokus na onim izrazima koje možemo vidjeti u Kolokacijskoj bazi hrvatskoga jezika, ali svejedno smatram da dodavanje takvih glagolskih perifraza ne može naškoditi jer obogaćuju leksikon, a proučavanje ovakvih jezičnih pojava ide izvrsno i uz deskriptivistički način bavljenja lingvistikom.

Sada ćemo izbliza promotriti još neke radove hrvatskih lingvista relevantne za ovaj rad počevši s Gradečak-Erdeljić.

2.1.5. Ostali odabrani radovi hrvatske lingvistike

Gradečak-Erdeljić (2009:95, 96) u svome radu *Proces shematizacije engleskih laganih glagola* navodi kako su to glagolsko-imeničke konstrukcije čiju je strukturu iznimno teško odrediti zbog toga što su to konstrukcije u „gramatikalizacijskoj tranziciji“. Primjećuje i kako u odnos s imeničkim dijelom višerječne konstrukcije perifrazni glagol ulazi sa „značenjskim zaostatkom“, drugim riječima naslanja se na značenjski sadržaj imeničkoga dijela i ovisi o njemu, a djelomično je razlog i iznimno visoka apstraktnost perifraznih glagola. Autorica nastavlja s primjedbom kako su ovakve konstrukcije zapravo snažnoga tvorbenog potencijala¹² zahvaljujući elementima koji uključuju „visok stupanj apstrakcije i shematizacije koju u konstrukciju donose glagoli“ i „neiscrpan niz imeničkih struktura“ (2009:97). Najbitnija je stavka što svaka ova konstrukcija sadrži glagol koji se značenjski naslanja na

¹² Misli se na to da u hrvatskom jeziku stalno nastaju nove glagolske perifraze i stoga je nemoguće napraviti njihov konačan popis

imeničku strukturu. To će biti i glavni kriterij kod biranja konstrukcija za leksikon glagolskih perifraza. Osim toga, izgradnja leksikona glagolskih perifraza hrvatskog jezika ima smisla jedino ako će se on stalno nadopunjavati jer zbog već spomenutog velikog tvorbenog potencijala konačan popis ne postoji, tj. on se s vremenom može jedino povećavati.

Nadalje, Gradečak-Erdeljić se, u suradnji s Mariom Brdarom (2012:30), u radu na engleskom jeziku naslovljenom *Constructional meaning of verbo–nominal constructions in English and Croatian* nadodaje na gore predstavljenu problematiku određivanja tih konstrukcija koje su u tranziciji. Tvrde da su, bile one frazeološke jedinice ili konstrukcije, uvijek na granici između leksika i gramatike, a samo na temelju toga jasno je kako proučavanje takvih konstrukcija iziskuje donošenje preskriptivističkih odluka.

Kako je fokus rada na odnosu između engleskih i hrvatskih glagolskih perifraza, autori primjećuju nekoliko specifičnosti u tome. Jedna od stvari je prefiksacija u hrvatskome kojom se mnoge glagolske perifraze prevode s engleskog (2012:35). Neki od primjera su:

engleska glagolska perifraza	hrvatski prijevod s prefiksom	hrvatska glagolska perifraza
have/take a drink	<i>popiti</i>	nema ekvivalenta
have/take a sip	<i>otpiti</i>	<i>uzeti gutljaj</i>
have/take a hug	<i>zagrliti</i>	<i>dati zagrljaj</i>
give a kiss	<i>poljubiti</i>	<i>dati poljubac</i>
take a breath	<i>udahnuti</i>	nema ekvivalenta
have a chat	<i>razgovarati</i>	<i>imati razgovor</i>
make a mistake	<i>pogriješiti</i>	<i>učiniti grešku</i>

Tablica 6. Uzeto iz Gradečak-Erdeljić i Brdar (2012)

Dodali smo zadnji stupac da prikažemo kako se ovakve konstrukcije mogu prevesti na dva načina. Taj fenomen doprinosi spomenutoj teoriji o visokoj produktivnosti takvih konstrukcija, ali i o utjecaju engleskog jezika kao jednim od uzročnika.

Osim što nude kontrastivnu analizu glagolskih perifraza, Gradečak-Erdeljić i Brdar za razliku od ostalih teorijskih radova koje imamo prilike vidjeti spomenute u ovome radu predlažu i općenitu strukturu glagolskih perifraza u hrvatskom (2012:42):

perifrazni glagol	odglagolska imenica
<i>dati, imati, napraviti</i>	<i>opis, osjet, korak</i>

Forma 1. Konstrukcija glagolskih perifraza u hrvatskom

Ova je konstrukcija jedan od uvjeta za ubacivanje unosa u leksikon kao što će to biti vidljivo u *Metodologiji*. Iako je rad kontrastivno gramatičke prirode, Gradečak-Erdeljić i Brdar značajno su obogatili proučavanje laganih glagola i glagolskih perifraza u hrvatskom zahvaljujući teorijama (koje se dotiču i kognitivne lingvistike) o formuliranju ovakvih konstrukcija u našem jeziku.

Nazalević Čučević i Belaj (2018) se fokusiraju na semantičko-sintaktičke funkcije glagola *biti*, *imati* i *trebati*. To nas zanima jer su ti glagoli jedni od najčešćih koje možemo pronaći u glagolskim parafrazama. Uvid u rad Nazalević Čučević i Belaja će nam dodatno pojasniti zašto je to tako te nam dati potvrdu za odabir određenih konstrukcija u leksikon.

Ključna je primjedba iz rada sljedeća: „Sintaktičko-semantički status glagola i njegove dopune ovisi o stupnju njegove oslabljenosti“ (2018:181). Dakle, kada biramo hoćemo li konstrukciju označiti kao glagolsku perifrazu moramo prvo razmisliti o stupnju značenjske oslabljenosti njenog glagolskog dijela. Kako se pojačava veza između takvog perifraznog glagola i dopune, ona tada postaje dijelom predikata. Tu dolazimo i do poveznice s *Gramatikom* Silić-Pranjaković gdje se govori o dekomponiranome predikatu. Ako je odgovor na pitanje „je li glagol značenjski izbljedio?“ potvrđan, možemo konstrukciju smatrati kandidatom za glagolsku perifrazu.

Autori u nastavku rada daju primjere perifraznih glagola *imati* i *nemati* i uz njih prilažu istoznačne konstrukcije, ali bez perifraznih glagola. To izgleda ovako:

S perifraznim glagolima	Bez perifraznih glagola
<i>Imaju podršku navijača</i>	<i>Navijači ih podržavaju</i>
<i>Imam pitanje</i>	<i>Pitao bih</i>
<i>Imam prijedlog</i>	<i>Predložio bih</i>
<i>Nemam problema</i>	<i>Nisam u problemima</i>
<i>Nemam vrućicu</i>	<i>Nisam u vrućici</i>

Tablica 7. Uzeto iz Nazalević Čučević-Belaj (2018:184)

U prvome stupcu glagoli *imati* i *nemati* nisu prvotnih značenja koje možemo vidjeti na HJP-u:

1. **imati** (koga, što) biti vlasnik, biti imućan
2. **imati** (koga,što) posjedovati neku osobinu, odlikovati se čime, raspolagati čime, biti opskrbljen, biti u nekom stanju, biti pred čim što treba uraditi, biti u nekom odnosu s kim, biti određene mjere

Najbitnija je stavka uz gore navedenu značenjsku ispražnjenost što izostaje odnos agens/pacijens za razliku od npr. *imam veliku kuću* gdje se glagol *imati* ne pojavljuje kao lagani glagol zbog svoje značenjske punine, ali i činjenice da konstrukcija nije dekomponirani predikat.

Zadnji rad na hrvatskome jeziku koji ćemo spomenuti je *Glagolske kolokacije u administrativnome funkcionalnom stilu* autorice Goranke Blagus Bartolec (2017). Ona se u definiciji laganih glagola oslanja na prethodne radove, ponajviše Peti-Stantić i dr. (2016) tako da iznosi već, moglo bi se reći, općeprihvaćenu tezu da takvi glagoli zahtijevaju imeničku dopunu kako bi s njom poprimili punu značenjsku vrijednost. Autorica smatra da je primarno obilježje glagolske perifraze to što zamjenjuje neki izvorni izraz (2017:298). Ona dakle daje primjere glagolskih perifraza administrativnoga stila koje se mogu zamijeniti punoznačnim glagolima, a ovdje su složene i navedene u tablici:

Glagolska perifraza	Zamjena
<i>dati /komu/ odobrenje</i>	<i>odobriti</i>
<i>dati izjavu</i>	<i>izjaviti</i>
<i>dati prisegu</i>	<i>prisegnuti</i>
<i>dati prijedlog</i>	<i>predložiti</i>
<i>dati suglasnost</i>	<i>suglasiti se</i>
<i>doći do rješenja</i>	<i>riješiti</i>
<i>doći do zaključka</i>	<i>zaključiti</i>
<i>donijeti presudu</i>	<i>presuditi</i>
<i>izvršiti/obaviti/provesti uplatu</i>	<i>uplatiti</i>
<i>provesti istragu</i>	<i>istražiti</i>
<i>uzeti u razmatranje</i>	<i>razmotriti/razmatrati</i>

Tablica 8. Uzeto iz Blagus Bartolec (2017:297, 298)

Autorica je prva koju smo ovdje prikazali koja navodi padežna pitanja tamo gdje je to moguće naznačiti kao u *dati /komu/ odobrenje*. Autorica je za izvlačenje konstrukcija koristila

hrWaC¹³ te Kolokacijsku bazu hrvatskoga jezika¹⁴ (KBHJ). Oba navedena izvora iskoristit ćemo i mi kako bismo sastavili leksikon glagolskih perifraza.

2.2. Engleska literatura

Za početak predstaviti ćemo ukratko rad Patricie Ronan i Gerolda Schneidera (2015) u kojemu autori istražuju pojavu perifraznih glagola u ICE-GB-u i ICE-IRE-u¹⁵. Glavni cilj njihova rada je istražiti najčešće vrste konstrukcija s laganim glagolima koji se pojavljuju u gore spomenuta dva milijunska korpusa.

Nama je najzanimljiviji dio rada objašnjavanje koji su to uopće kriteriji za izvlačenje glagolske perifraze iz korpusa jer ćemo nešto slično primijeniti i u njihovom izvlačenju iz Kolokacijske baze hrvatskoga jezika. Autori navode nekoliko kriterija, a ovdje ih sažete dajemo u formatu liste:

- a) Konstrukcije su kombinacija 2 elementa: značenjski širokih i frekventnih glagola te najčešće odglagolske imenice (nastale nultom derivacijom ili pak drugim vrstama derivacija – sve prihvaćaju)
- b) Širi spektar su kolokacije u kojima imenica nije nastala od glagola, ali se cijela konstrukcija može zamijeniti jednim jednostavnim glagolom – moguća supstitucija
- c) Navode i da značenjska „praznina“ kod glagola može varirati tako da postoje neke konstrukcije u kojima glagoli svojim izoliranim značenjem značajnije pridaju značenju cijele konstrukcije, ali čak i u tim slučajevima na imenički se dio stavlja značenjski teret konstrukcije. Isto tako značenje oba elementa uvijek je jednostavan umnožak¹⁶ (2015:326-328).

Tri su kriterija u biti sažete verzije onih do sada datih u ovome radu. Nadalje, navodeći slične kriterije, u radu se spominje uspješnost do 60% kod izvlačenja engleskih glagolskih perifraza pomoću metode strojnoga učenja¹⁷ ako se AI¹⁸ fokusira samo na 6 najfrekventnijih glagola u BNC-u¹⁹.

¹³ https://www.clarin.si/noske/all.cgi/first_form?corpname=hrwac;align=

¹⁴ <http://ihj.hr/kolokacije/>

¹⁵ Engleski i irski milijunski korpusi

¹⁶ Jednostavan umnožak znači da, za razliku od npr. idioma, glagolske perifraze imaju značenje poput jednorječnih glagola, tj. njihova višerječnost ne utječe na kompleksnost njihova značenja

¹⁷ *Machine Learning*

¹⁸ *Artificial Intelligence* – Umjetna inteligencija

¹⁹ British National Corpus

Autori također primjećuju ono o čemu smo već raspravljali u ovome radu, a to je da postoji „siva zona“ kod određivanja perifraznih glagola i da je odluka u tom slučaju na onome koji u tome trenutku određuje status pojedinačnih konstrukcija (2015:331). Navode se izvrsni primjeri izvađeni iz korpusa:

1. [...] *give about three to five cytotoxic **drugs** every three weeks for about six courses*
2. *I can give you an oral **dose** of something*
3. *As they in turn decay they give a radiation **dose** to the lung tissues* (2015:331)

Primjer pod brojem 3 očito sadrži glagolsku perifrazu jer odgovara gore datim kriterijima. Najočitiije je to što se može zamijeniti glagolom *to dose*, dok se u prvome primjeru nalazi agens/pacijens odnos koji je indikator kako se ne radi o glagolskoj perifrazi. Najzanimljiviji je tu primjer pod brojem 2 jer ga se može shvatiti i kao konstrukciju u prvome i kao konstrukciju u zadnjemu primjeru. Ovakve sive zone jedan su od razloga zašto su konstrukcije s perifraznim glagolima dugo bile zapostavljene u hrvatskoj lingvistici jer se, po svemu sudeći, većina ranijih lingvista nije zamarala konstrukcijama koje se ne mogu precizno definirati i/ili opisati.

No, time se bavi Božena Centnarowska koja u svome članku *How Light are Light Verbs* (2014) izlaže distinkciju između pravih laganih glagola (TLV²⁰) i nejasnih glagola radnje²¹ (VAV). Razliku daje na dva primjera:

1. *Have a choose*
2. *Have a choice*

Prvi primjer sadrži pravi lagani glagol jer s njim u paru stoji dvosmisljena odglagolska imenica *choose* (može biti i glagol *to choose*) dok u drugom primjeru nema te dvojbe. Argument autorice je da je u prvome slučaju glagol „prazniji“ (2014:29, 30).

Glavna je pak ideja koju Cetnarowska provlači kroz rad postojanje značenjskog sadržaja laganih glagola kao i njihovo višeznačje. Zaključak se donosi na temelju činjenice da složenopredikatske konstrukcije s laganim glagolima nisu u apsolutno sinonimičnome odnosu s jednostavnim predikatima kojima se mogu zamijeniti. Ove tvrdnje autorica pokušava potkrijepiti s nekoliko primjera frekventnijih laganih glagola na engleskom jeziku. Slažemo se

²⁰ *True Light Verbs*

²¹ Moj slobodan prijevod – *Vague Action Verb* u originalu

s tvrdnjama autorice i dajemo primjer različitih odnosa glagolskih perifraza i jednorječnih istoznačnica u tablici:

Glagolska perifraza	Jednorječna istoznačnica	Značenje
<i>dati obećanje</i>	<i>obećati</i>	potpuno preklapanje
<i>imati pitanje</i>	<i>pitati</i>	nepotpuno preklapanje

Tablica 9. Usporedimo „on ima pitanje“ s „on pita“ – drugo označava „manifestaciju“ prvoga

Kako god bilo, različiti se stupnjevi „laganosti“ perifraznih glagola ni na koji način neće zabilježiti u leksikonu pa nema ni smisla ulaziti u dublje rasprave o toj temi. Najbitnije nam je odrediti radi li se o glagolskoj perifrazi ili ne.

Još jedan od odabranih radova novije engleske literature koja bliže opisuje problematiku i pojam glagolskih perifraza je rad Setha Mehla (2017), a može nam pomoći u spomenutoj dilemi (kako precizno odrediti glagolsku perifrazu). Mehl koristi korpusno istraživanje kako bi odredio značenje laganih glagola, ali i glagolskih perifraza. Ono što nas zanima je metodologija kojom je autor došao do pronalaska tih konstrukcija, ali i uvjeti po kojima je odlučio što su glagolske perifraze, a što ne te kako ih izvući iz korpusa. Također nam je zanimljiv pregled teorije o glagolskim perifrazama koji autor pruža.

Prvo ćemo ukratko proći osnovnu teoriju koja se može vidjeti u Mehlovome radu (2017:1). Ono što on ističe iz dijakronijskog pregleda teorija o glagolskim perifrazama su značenja – prijelazni glagol i objekt imaju zajedničko značenje cijele konstrukcije, a pritom se glagol značenjski „oslanja“ na objekt. i dr. Slična se ideja spominje i u Gradečak-Erdeljić (2009:97). Vrijedi spomenuti i primjedbu koju autor daje, a koja se tiče glagolskih perifraza općenito: karakteristike koje ih krasi su produktivnost, kompozicionalnost i višeznačje.

Što se tiče metode pronalaska glagolskih perifraza, autor se odlučio za 3 vrlo frekventna lagana glagola: *make*, *take* i *give*. Osnovna stvar na koju se fokusirao pri izvlačenju konstrukcija je postojanje izravnoga objekta na koji se naslanja glagol i koji s njime tvori jednu semantičku cjelinu. Autor je poslagao objekte po lemmama, dao je kontekst kolokacija iz korpusa, neizravni objekt ako postoji i PP²²-ove ako postoje (2017:8). Autor je, dakle, imajući na umu gore navedena pravila, ručno odabirao primjere glagolskih perifraza iz korpusa. Ovo je bitno napomenuti jer ćemo po uzoru na njega poslagati imeničke dijelove konstrukcija (u

²² *Prepositional Phrase*

formatu leme), a isto tako i neizravni objekt u nekim slučajevima i PP-ove te ćemo ručno vaditi primjere glagolskih perifraza iz Kolokacijske baze hrvatskoga jezika.

Vidjeli smo kako je Mehl fokusiran isključivo na značenja glagolskih perifraza, ali sljedeći autori gledaju i sintaksu. U posljednjem radu engleske lingvistike koji predstavljam u ovome radu, *The processing and representation of light verb constructions* Eve Wittenberg i dr. (2014) nalazi se teoretska rasprava o konstrukcijama s laganim glagolima, a posebice odnos njihovih semantičkih i sintaktičkih elemenata. Kao i u ostalim radovima (osim Mehlovog) koje smo pregledali do sada, autori pišu da su laganoglagolske konstrukcije složeni predikati u kojima je glagol semantički izbljedio (2014:61). Autori objašnjavaju pojam glagolske perifraze na zanimljiv način – odabrani primjer je engleski izraz s laganim glagolom *give a kiss* (2014:62). Objasniti ćemo njihovu ideju na hrvatskome ekvivalentu *dati poljubac* koristeći tablicu:

Značenje	<i>poljubiti</i>	<i>dati</i>	<i>poljubiti</i>
Rečenica	Dao mu je poljubac.	Dao mu je knjigu.	Poljubio ga je.
Glagol	Lagani glagol <i>dati</i>	Punoznačni glagol <i>dati</i>	Punoznačni gl. <i>poljubiti</i>

Tablica 10.

Složeni predikat *dati poljubac* ne sadrži značenja u druga dva stupca (*dati* i *poljubiti*) već sadrži jedno, unitarno značenje – *poljubiti*, a kako glagol *dati* svoje značenje koje vidimo u drugome stupcu gubi, on postaje lagani glagol u funkciji glagolske dopune složenog predikata. Kako se radi o značenju ono je uvijek na određenoj razini apstraktno, ali kada se ručno odvajaju kolokacije za leksikon valja svakako razmisliti o ovim primjerima. Vrlo su dobar indikator za odabir kolokacija koje ćemo navesti u leksikonu.

Rasprava se u radu nastavlja o značenjskom sastavu laganih glagola. Lagani glagoli u raznim engleskim višerječnim izrazima nisu međusobno zamjenjivi, a primjeri su *make a shower** i *give a jog** (2014:64). Isto vrijedi i u hrvatskome jeziku. Usporedimo *donijeti korist sa steći korist* i *dati korist*/biti u koristi**. Iako se ovdje ne radi o najfrekventnijim laganim glagolima, vidimo da promjena perifraznog glagola mijenja značenje, a ponekad i čini cijeli izraz negramatičnim kao u zadnjim primjerima.

Autori zaključuju da su, što se lingvističke teorije tiče, konstrukcije s laganim glagolima iznimno izazovan subjekt proučavanja i to upravo zbog toga što ruše općenita pravila o jednostavnome glagolu koji ispunjava funkciju predikata. Prihvaćamo tvrdnju autora članka o

Glagolske perifraze: Teorija i izrada leksikona

kompleksnosti teorije i ovime završavamo pregled teorije o glagolskim perifrazama. Fokus u idućoj sekciji prebacujemo na alate računalne lingvistike – e-leksikon i baze podataka. Prvo ćemo proći osnovne leksikografske pojmove, a zatim nastaviti s pregledom računalnih baza podataka prije nego predstavimo metodologiju.

3. Elektronička leksikografija

Do sada smo govorili o perifraznim glagolima i glagolskim perifrazama, ali u ovome se radu ne bavimo samo teorijom već i kreiranjem baze hrvatskih glagolskih perifraza. U ovome dijelu rada prvo ćemo obraditi dva odabrana poglavlja knjige *Electronic Lexicography* (2012) iz kojih ćemo izvući najbitnije ideje o modernoj leksikografiji i kako iste primijeniti pri slaganju vlastitog rječnika. Iako se u ovome radu ne radi o tradicionalnom poimanju pojma *rječnik*, ideje uzete iz ovih poglavlja mogu se shvatiti i u domeni slaganja baze glagolskih perifraza. Dakle, kada govorim o *rječniku*, mislim i na leksikon glagolskih perifraza. Nakon dva poglavlja iz knjige *Electronic Lexicography* pogledat ćemo još nekoliko stručnih radova na temu moderne leksikografije.

Što se tiče baze podataka, glavni izvor nam je Kolokacijska baza hrvatskoga jezika pa ćemo stoga reći ponešto o njoj, ali i o HJP-u. U detalje izvlačenja kolokacija za našu bazu i o kriterijima za to govorit ćemo u *Metodologiji*.

3.1. *Dictionary writing systems and beyond*

Andrea Abel (2012:83) u svome poglavlju govori o razvoju leksikografije s vremenom. Kako primjećuje, razvoj tehnologije leksikografima je omogućio da se usredotoče na skupljanje materijala i na načine na koje ih mogu unositi u baze podataka, tj. računalne rječnike. Neke karakteristike rječnika koje Abel opisuje sažet ćemo kroz listu dolje. Ovo je važno jer želimo da naš leksikon ispunjava moderne definirane kriterije:

1. Moramo definirati načine skupljanja podataka i selekcije za leksikon; rječnici su strogo uređeni sistemi i za svaki unos leksikograf mora znati zašto je tu i odakle je tu
2. Korištenje metajezika u domeni rječnika; otklanjanje dvosmislenosti, dodatno pojašnjavanje unosa
3. Font, veličina fonta, boja, simboli – moraju biti unaprijed definirani i dosljedni; zahvaljujući ovome rječnici su laki za uporabu i pregledni (2012:84)

Ovi kriteriji moraju biti određeni prije sastavljanja rječnika. Mi ćemo svakako definirati načine skupljanja podataka (izvore), kao i selekcije za leksikon (kriterije za odabir i definiranje glagolskih perifraza).

Autorica dalje govori o programima koje naziva *dictionary writing systems*²³ (2012:85). Ovo su programi koji omogućuju leksikografima lakše sastavljanje rječnika u računalnome okruženju. Postoje i npr. višenamjenski softveri koji komponiraju sastavljanje rječnika uz neke druge funkcije. No, program koji smo odabrali za korištenje za sastavljanje našeg leksikona jednostavan je i besplatan softver namijenjen za sastavljanje javno dostupnih rječnika. Njega ćemo pobliže objasniti u potpoglavlju nazvanom *Lexonomy*. Ukratko, taj program zadovoljava sve potrebe sastavljanja jednostavnog rječnika i uređivanja pojedinačnih unosa, a kako autorica primjećuje, ovo potonje je najvažnija značajka takvih softvera (2012:87).

U nastavku ovoga poglavlja nalazimo na još bitnih aspekata sastavljanja rječnika. Autorica navodi tri:

1. Najbitniji je aspekt sadržaj
2. Sintaksa, tj. DTD²⁴
3. Oblikovanje i stil (2012:88)

Ova tri aspekta djelomično se podudaraju s prije spomenutim kriterijima koji se moraju definirati prije sastavljanja rječnika gdje oblikovanje i stil odgovaraju fontu, veličini fonta, bojama i simbolima, a sadržaj proizlazi direktno iz izvora i kriterija za odabir kandidata za unos. Sintaksa s druge strane nije isto što i metajezik, ali u svakom slučaju također mora biti precizno definirana.

Još jedan važan pojam kod programa za sastavljanje rječnika je XML – računalni jezik koji mnogo softvera, uključujući *Lexonomy* (web stranica na kojoj smo mi izgradili bazu glagolskih perifraza) koristi radi svoje kompatibilnosti s metodama unosa, lake čitljivosti i *user-friendly* načina uporabe²⁵ (2012:89). Autorica napominje i kako ovi programi možda nisu dostatni da zadovolje potrebe nekih kompleksnijih računalnih rječnika, ali za naše potrebe i bit će i više od toga. Razlozi koji se navode za odabir određenog programa za sastavljanje rječnika su cijena, kvaliteta, vremenska ograničenost itd. Na temelju tih razloga uvjeravamo se kako je *Lexonomy* bio dobar izbor.

Na kraju, autorica zaključuje kako program za sastavljanje rječnika zauzima centralnu ulogu u njegovu sastavljanju jer su to danas programi koji automatiziraju česte leksikografske

²³ Programi za sastavljanje rječnika

²⁴ Document type definition

²⁵ Način uporabe prilagođen korisniku

procesu, omogućavaju kontrolu zadataka i upravljanje s unosima te njihovu implementaciju (2012:105). Iduće poglavlje koje spominjem dotiče se nekih do sada nespomenutih izazova kod sastavljanja elektroničkih rječnika.

3.2. Kako možemo učiniti elektroničke rječnike učinkovitijima?²⁶

Ovo je poglavlje autora Roberta Lewa u kojem pobliže opisuje elektroničke rječnike i daje savjete autorima kako bi ih mogli poboljšati (u smislu da budu bolji nego njihovi papirnatih prethodnici, ali i suvremeni ekvivalenti) i upravo nam je zato ono zanimljivo.

Lew ostavlja pitanje koje su to funkcije koje bi svaki rječnik trebao ispuniti da ga se smatra uspješnim. Ono po čemu se elektronički rječnici razlikuju od papirnatih je lakoća s kojom se dolazi do traženih podataka (2012:344). Postoje također razne svrhe zbog kojih se rječnici koriste (npr. prevođenje, učenje riječi, igranje igara riječima, čitanje i sl.) kao i razne kategorije korisnika (prevoditelji, učenici, učenjaci, turisti itd.) (2012:345). Ovo znači ako unaprijed odredimo smjernice u kojima želimo da nam funkcionira rječnik on će biti prilagođeniji toj skupini i generalno bolji.

Autor je posebno potpoglavlje posvetio višerječnim jedinicama i njihovom lociranju u elektroničkim rječnicima. To nam je zbog očitih razloga posebno zanimljivo. Kao što je više puta u ovome radu napomenuto, primjećuje se kako su višerječne jedinice često zanemarivan jezični fenomen (2012:349). Nekoliko osnovnih problema koji se javljaju kada se sastavljaju rječnici koji sadrže takve jedinice su:

- 1. Fiksnoš (stabilnost) takvih jedinica**
- 2. Mentalna slika korisnika rječnika** – najčešće nisu svjesni na koji način gledaju na višerječne jedinice. Značenja višerječnih jedinica²⁷ su nešto što korisnici ne shvaćaju na svjesnoj razini, tj. rijetko se kad upuštaju u traženje njih na temelju jednostavne misaone jedinice
- 3. Teško odvajanje od tradicionalnih rječničkih prikaza** – čak i kada rječnici sadrže višerječne jedinice korisnici intuitivno traže jednorječne unose

Na treću natuknicu nadodao bih poseban izazov kod sastavljanja višejezičnih rječnika kao što su hrvatsko-engleski rječnici koji upravo zbog drugačije (analitičko-sintetičke) prirode tih jezika neke jednorječne izraze idealno prevode višerječnicima. Ipak, ovo nije izazov koji

²⁶ Originalni naslov na engleskom: *How Can We Make Electronic Dictionaries More Effective?*

²⁷ Misli se na to da više sastavnica takvih konstrukcija dijele jedno značenje, tj. nemaju potpuno značenje bez ostalih elemenata konstrukcija

se dotiče našeg rječnika jer se ne radi o višejezičnome leksikonu. Također, jer se radi o rječniku koji je velikim djelom namijenjen za proučavanje jezika neće biti poteškoća niti s prva dva navedena česta izazova. Autor se slaže s ovom idejom navodeći da su napredniji korisnici rječnika²⁸ svjesni da se jezik ne svodi samo na jednorječne ortografske jedinice (2012:350).

Koncept koji smo složili koristeći Lexonomy sastoji se od toga da korisnici (od kojih se već očekuje da traže višerječne jedinice) uz pomoć bilo koje od dvaju sastavnica dođu do željene fraze – to bi značilo da je rječnik pretraživ i imeničkim i glagolskim dijelom glagolske perifraze (uključujući glagolsko-vidske faze), ali i preko jednorječnih glagolskih sinonima.

Autor zaključuje ovo poglavlje idejom kako se leksikograf, uzevši u obzir sve faktore, mora pobrinuti da pretraživanje jedinica bude što uspješnije (točnije) i brže (jednostavnije).

3.3. Ostali leksikografski radovi

Za početak ove sekcije obradit ćemo članak *Electronic Lexicography* autora Harryja Logana iz 1991. godine. Logan u članku između ostalog govori o pojmu koji naziva *Lexical Databases*²⁹. One podrazumijevaju visoko formalizirane rječnike koji se bave i semantikom, a mogu uključivati kolokacije, idiome, riječi i morfeme, a informacije koje se o ovim jedinicama u leksikonu mogu iščitati su forma (fonemska/grafemska), struktura, sintaktička i semantička obilježja, pragmatičke sveze i sl. (1991:357). Leksikoni dakle mogu biti vrlo šaroliki i usko specijalizirani. Prije smo napomenuli da se u ovome radu ne govori o izradi rječnika u tradicionalnome smislu, a ovime smo došli i do razloga zašto našu bazu podataka nazivamo leksikonom – to je specijalizirana, računalno pretraživa baza podataka za višerječne izraze (glagolske perifraze) koja ih izlistava i daje, u određenim slučajevima, riječi koje su s njima u sinonimičnim odnosima.

Uz ovo, autor spominje i sintaksu elektroničkih rječnika/leksikona kao jednu od najvažnijih sastavnica. Primjer koji navodi je LDOCE³⁰ koji koristi velika slova za označavanje najznačajnijih obilježja unosa (imenica, glagola, pridjeva i priloga) kao i brojeva koji označavaju odnos unosa s ostalim dijelom fraze ili rečenice, a tu se nalazi i malo slovo

²⁸ Pretpostavimo da su oni koji proučavaju jezik napredni korisnici rječnika

²⁹ Leksičke baze podataka

³⁰ Longman Dictionary of Contemporary English

koje označava dodatne informacije o komplementaciji (1991:357). Objasniti ćemo ovo na primjeru koji autor daje:

	Unos: <i>know</i> [T5a]
Veliko slovo (najznačajnije obilježje):	<i>know</i> je prijelazni glagol koji zahtjeva 1 objekt
Broj (odnos unosa s ostalim elementima):	može uzeti <i>that</i> -rečenicu kao objekt
Malo slovo (informacije o komplementaciji):	riječ <i>that</i> može biti izostavljena

Ovakve ideje svakako valja uzeti u obzir kod sastavljanja elektroničkih leksikona jer striktna i jednostavna sintaksa pomaže ispunjavati već spomenute osnovne zadaće elektroničke baze – jednostavnost i efikasnost.

Autor na kraju svoga članka precizno predviđa kako će elektronička leksikografija doprinijeti svojim utjecajem na razne sfere društva i lingvistike – „komercijalnu i akademsku, preskriptivnu i deskriptivnu, sadašnju i historijsku, leksikografsku i leksikološku, umjetničku i znanstvenu, ljudsku i strojnu“, a znatno će doprinijeti i razvoju NLP-a (1991:358, 359). Sve su to razlozi zašto se isplati ulagati u proučavanje i sastavljanje elektroničkih leksikona i danas.

Idući rad koji obrađujemo bitan je za ovaj rad zbog ideje autora Fellbaum i Bakera (2013) koja se proteže njime: pri konstrukciji tipologije glagola, čak i ako se oslanjamo na unaprijed ovjerene podatke, leksikograf mora uzeti u obzir introspektivna razmatranja i vlastite procjene, tako da ne postoje dvije klasifikacije koje su identične (2013:707). Vidjet ćemo neke od ideja koje autori predlažu, a koje ćemo primijeniti i na svoj leksikon.

Jedna od ideja je vezana uz pretpostavku kod klasifikacije leksikona glagola. Autori tvrde kako je većina klasifikacija bazirana na barem dvije pretpostavke (2013:708):

1. Značenja glagola (u našem slučaju glagolskih perifraza) mogu se pretočiti u ortografske jedinice (u našem slučaju višerječne), a te jedinice nalaze se i u mentalnoj mapi govornika tog jezika
2. Svaka ortografska jedinica vezana uz značenje razlikuje se barem po nekim aspektima od svih ostalih jedinica što bi značilo da ne zauzimaju identičnu poziciju u mentalnoj mapi

Ove dvije presumpcije donijete su prije sastavljanja leksikona i pri proučavanju valja ih imati na umu. Glagolske perifraze, iako sadrže identičan imenički dio, mogu se razlikovati po značenju zbog laganih glagola koji su drugačiji. To je važno za shvaćanje leksikona jer moramo razumjeti da lagani glagoli ipak nisu u potpunosti značenjski prazni niti se, vrlo često, stopostotno oslanjaju na imenicu kojoj su komplementarni. Znajući to lakše ćemo shvatiti općeniti koncept glagolskih perifraza i bolje se služiti leksikonom. Isto tako valja imati na umu da su glagolske perifraze iznimno produktivne (vidi Gradečak-Erdeljić i Brdar (2012)) i da je elektronički resurs idealan za nadograđivanje. Autori se dalje u članku bave klasifikacijom i tipologijom glagola u WordNetu i FrameNetu, ali to ćemo ostaviti za neke buduće radove jer su te teme toliko opsežne da ne stanu u obujam jednog diplomskog rada (uz postojeću temu sastavljanja leksikona). Ipak, svakako je poželjno nadograđivati znanje i elektroničke leksikone kroz sustave kao što su ova dva navedena.

Konačno, spomenut ćemo članak autora Dirka Siepmanna (2005). Iz njegovog članka izvlačimo dodatne motive za bavljenje kolokacijama u domeni leksikografije. Zbog toga što su i jednostavne (morfemi, leksemi itd.) i složene (kolokacije) jezične jedinice zapravo jezični znakovi, zadatak je leksikografa baviti se i jednim i drugim (2005:1). Autor, poput Fellbaum i Bakera (2013) diskutira i o mentalnoj mapi govornika (2005:9). Argumentira se kako Saussureovska paradigma kako je osnovna jedinica značenja u jeziku riječ ne mora biti dominantna i u modernim elektroničkim rječnicima. I na višerječne se konstrukcije u modernoj lingvistici i semantici može gledati kao na osnovne jedinice značenja (uz riječ). Na glagolske se dakle perifraze može gledati kao na semantičke jedinice u mentalnim mapama. Već je objašnjeno kako je jedna sastavnica dominantna, a kako se lagani glagol na nju značenjski oslanja, ali i daje direktivu (argumentirano je već i mijenjanje značenja popraćeno promjenom laganoga glagola u glagolskoj perifrazi).

Na temelju do sada rečenoga, jedan od prijedloga za buduću nadopunu leksikona glagolskih perifraza i dizanje cijeloga projekta na još višu razinu je dodavanje značenja uz svaki unos, a to je ujedno i sličnost s bazama podataka poput WordNeta. Postojanje ovakve baze podataka također bi izrazito pomoglo hrvatskoj lingvistici u sferi računalnog prevođenja upravo zbog rješavanja nekih dvojezičnih poteškoća kod unošenja višerječnih jedinica u dvojezične baze podataka (2005:18-20).

3.4. Kolokacijska baza hrvatskoga jezika i Hrvatski jezični portal

Kolokacijska baza hrvatskoga jezika osmišljena je i napravljena od strane Goranke Blagus Bartolec i suradnika. Prigodna je za potrebe ovoga rada jer je sučelje jednostavno i računalno pretraživo. Na stranici je navedeno kako baza između ostalog obuhvaća bazu *Narodnih novina*, raznovrsni tisak, korpus hrWaC, hrvatsku beletristiku prema korpusu *Hrvatska jezična riznica*³¹ itd. Budući da je baza vrlo opsežna, ali nigdje eksplicitno ne izdvaja glagolske perifraze (jer za iste kriterij još uvijek nije, a tko zna hoće li i biti, striktno definiran), bilo je potrebno ići kroz bazu i ručno izdvajati primjere.

Baza sadrži razne sveze riječi uključujući:

- a) Frazeme – ustaljene sveze (*prodavati maglu*)
- b) Kolokacije – pod ovu kategoriju, osim glagolskih perifraza, spadaju i pridjevno-imeničke i imeničko-imeničke sveze, kao i imeničko-prijedložne kolokacije (*izdavačka kuća, grad država, rukavice za plivanje*)
- c) Višerječni nazivi – ustaljene sveze na području struke, djelatnosti ili znanstvene discipline (*Newtonov zakon*)
- d) Višerječna imena – pojedinačni entiteti (*Jadransko more*)
- e) Poslovice – sažete tekstne forme, narodne mudrosti (*tko rano rani...*)
- f) Višerječne pragmeme – ustaljene sveze u svakodnevnoj komunikaciji (*Dobar dan*)
- g) Koligacije – ustaljene sveze na sintaktičkoj razini
- h) Slobodne sveze – ustaljene sveze koje nemaju ograničen značenjski potencijal (*sunčan dan*)

Nadalje, strukturu baze opisat ćemo i prikazati kroz iduću tablicu i formu:

Stupac	natuknica	vrsta riječi	tekst
Objašnjenje	Kanonski oblik riječi, lema	Oznaka vrste riječi za homonimne i homografne natuknice	Primjeri sveza
Primjeri	čudo	-	činiti čuda
	obzir	-	imati obzira prema /kom/
	presuda	-	donositi presudu

³¹ <http://riznica.ihjj.hr/>

Tablica 11. Bitni stupci su još i *sinonimi* gdje se za neke glagolske perifraze daje jednorječna glagolska supstitucija i *oznaka sveze* koja glagolske perifraze označava znakom „S“. Neki stupci najčešće nisu ispunjeni kao što je vidljivo gore

Rezultati pretraživanja za: **briga**

natuknica	vrsta riječi	tekst	sinonimi i varijante	Bez filtra ▾	Bez filtra ▾	značenje	primjer
				oznaka sveze	stil i struka		
briga		bacati brigu na veselje		F			
briga		baciti brigu na veselje		F			
briga		baš /me/ briga!		F			
briga		bez brige		F			
briga		biti bez brige		F			
briga		biti pun brige		F			
briga		biti u brizi	brinuti se	S			

Forma 2. http://ihjj.hr/kolokacije/search/?q=briga&search_type=basic

U *Forma 2* vidimo kako sučelje izgleda kada pretražujemo pojam *briga*. Stupac koji je bitan za pretragu glagolskih perifraza je „oznaka sveze“ jer su glagolske perifraze označene znakom „S“. U formi vidimo kako se za glagolsku perifrazu *biti u brizi* daje i sinonimski izraz *brinuti se* što nam olakšava posao jer ih navodimo u leksikonu.

Dobro je i što je baza pretraživa po bilo kojoj sastavnici kolokacija (uključujući prijedloge u npr. glagolsko-prijedložnim svezama) pa se onima koji proučavaju sveze u višerječnim jedinicama omogućava fleksibilnost u tome aspektu istraživanja. Npr. glagolsku perifrazu *dobiti priznanje* možemo dobiti pretražujući *priznanje*, ali i pretražujući glagol *dobiti*. Pretraživ je i Hrvatski jezični portal, a ukratko ćemo o njemu nešto reći u nastavku teksta.

On sadrži javno dostupnu rječničku bazu. Ta je baza uredna, pregledna i jednostavno pretraživa. U radu smo se njome koristili kako bismo provjerili rječnička značenja nekih glagola. Svrha toga je utvrđivanje radi li se, u višerječnome izrazu, o glagolu koji je djelomično ili čak potpuno izgubio svoje rječničko značenje i oslonio se značenjski na imenički dio izraza. Osim ovakvih slučajeva, možemo pretražiti i neke imenice koje su sastavnice višerječnih izraza i pogledati neke od ustaljenih fraza koje nam nudi HJP. Uspoređujući značenja tih izraza sa značenjima sastavnica možemo zaključiti radi li se o glagolskoj perifrasi ili ne. Naravno, glagolska perifraza mora sadržavati jednostavno značenje

koje se pretjerano ne razlikuje od značenja imeničkog dijela. Taj smo kriterij za određivanje glagolskih perifraza detaljnije obrazložili u *Metodologiji*.

HJP je osim za gore navedene provjere korišten i za provjeru kriterija odglagolske imenice. Unosi u rječniku imaju i etimologiju što nam poprilično olakšava utvrđivanje te kategorije.

Opisat ćemo sada Lexonomy, stranicu na kojoj je izrađen leksikon.

3.5. Lexonomy

Lexonomy je javno dostupna mrežna platforma koja služi kreiranju i objavljivanju rječnika. Prvenstvena je svrha Lexonomyja pojednostavljivanje pristupa leksikologiji u modernim vremenima, tj. projekt je zamišljen kao jednostavna mrežna stranica gdje se korisnici trebaju samo ulogirati i početi kreirati rječnik (Mechura 2017).

Kao što smo vidjeli u Abel (2012), mnogi se leksikografski alati koriste XML-om za pojednostavljivanje sintakse. To je slučaj i kod Lexonomyja. Upravo zahvaljujući jednostavnosti XML-a, uređivanje i kreiranje baze podataka na ovoj platformi nije ograničeno samo na IT stručnjake. Pritiskom na *Edit* gumb u sučelju stranice otvara se XML dokument, a primjer XML-a u Lexonomyju dajem ispod:

```

<entry>
  <headword>očaj</headword>
  <POS>n</POS>
  <construction>baciti /koga/ u očaj baciti /koga/... </construction>
  <construction>dovesti / dovesti /koga/ do očaja... </construction>
  <construction>natjerati /koga/ u očaj natjerati /... </construction>
  <construction>
    <LVC>pasti / padati u očaj</LVC>
    <verb>pasti</verb>
    <verb>padati</verb>
    <nominal>u očaj</nominal>
    <syn>očajavati</syn>
  </construction>
</entry>

```

Forma 3. XML u Lexonomyju s <https://www.lexonomy.eu/>

Vidljivo je na prvu da je XML intuitivan i lako razumljiv pa je samim time i uređivanje unosa jednako toliko jednostavno. Metajezik se razumljivosti radi bira proizvoljno, npr. *POS* za vrstu riječi, *headword* za lemu, *verb* za glagol itd. Korisnik kroz XML bira sljedeće stvari:

koje elemente (attribute) sadržava rječnik, u kojem će oni redosljedno biti, koliko će ih biti, a bira i vrstu sadržaja koje pojedini elementi smiju sadržavati (Mechura 2017). Kada leksikograf određuje vrstu sadržaja koju će pojedini elementi sadržavati, također određuje broj traženih „podelemenata“³². Konkretno, u bazi podataka koju smo sastavili za pregled glagolskih perifraza opcionalan element je sinonimija, u *Forma 3* prikazan pod oznakom <syn>. Razlog tomu je taj što većina unosa jednostavno nema jednoznačni ekvivalent.

Osim gore navedenih opcija, Lexonomy nudi autorima baza podataka još nekoliko stvari za personaliziranje. Autori odlučuju po kojem će redu unosi biti poslagani jer abecedni red nije unaprijed zadan. Također se može utjecati na pretraživost baze podataka. Vidjeli smo u Kolokacijskoj bazi hrvatskoga jezika kako se može pretraživati po svim elementima kolokacije te se nakon pretrage izlista ključna riječ po kojoj smo pretraživali kao lema s jedne strane, a primjer kolokacije s druge. Nešto se slično može napraviti i u Lexonomyju. Dakle, autori u XML-u odlučuju koje elemente žele učiniti pretraživima, a koje ne, a također odlučuju o načinu na koji će se izlistati pretraga. Bitno je napomenuti kako Lexonomy sadrži i jednostavnu opciju uređivanja stila prikaza³³. Neke od stvari na koje korisnik utječe su: razmaci između unosa, označavanje unosa (*bulleting*), granice okvira, pozadinska boja, interpunkcija, boja i nagib teksta i masna štampa.

Vrijedi napomenuti kako Lexonomy sadrži sve kriterije (Abel 2012:87) koje jedan moderan program za sastavljanje rječnika mora sadržavati:

1. Sučelje za uređivanje teksta – gore opisano u detalje. Koristeći XML korisnik ima mogućnost uređivati svaki aspekt svoga unosa i teksta
2. Baza podataka – Lexonomy ima mjesta za pohranu velike baze podataka. Svi su unosi u rječnicima poslagani, pretraživi na način na koji autor to odluči i vidljivi
3. Administrativni alati – odnose se na mogućnost dijeljenja rječnika između korisnika i/ili suradnika, mogućnost uređivanja za potrebe rađanja u timovima kao i na davanje određene razine autonomije (dozvola samo za pregledavanje baze ili dozvola za mijenjanje/brisanje unosa) za rad članovima tima

Također, u Lewu (2012:361) smo vidjeli kako svaka baza podataka mora imati striktno i unaprijed određenu svrhu i ciljanu kategoriju korisnika koji će se njome koristiti. Lexonomy je namijenjen leksikografima koji ne moraju imati više od osnovnog informatičkog iskustva

³² Engl. *Child Elements*

³³ Engl. *Layout*

kako bi složili pretraživu bazu podataka. Sučelje može koristiti svatko tko se interesira za rječnike zbog osobnih, obrazovnih ili znanstvenih razloga.

Uzevši sve navedeno u obzir, Lexonomy je bio izvrstan odabir alata za sastavljanje leksikona glagolskih perifraza. Ono o čemu ćemo pisati dalje u radu je metodologija sastavljanja leksikona i odabira unosa za leksikon (određivanje kriterija za odabir glagolskih perifraza s laganim glagolima). Nakon predstavljanja metodologije поближе ćemo prikazati i objasniti sâm leksikon perifraznih glagola kojemu smo nadjenuli naziv Perifleksik.

4. Metodologija

Ovaj je dio rada podijeljen na dva dijela:

1. Načini skupljanja podataka – u ovome dijelu predstavljamo izvore i način na koji smo došli do građe koju ćemo unijeti u leksikon i to većinom koristeći Kolokacijsku bazu hrvatskoga jezika predstavljenu u radu
2. Selekcija za leksikon – u ovome dijelu, usko vezanom za prvi, dajemo kriterije za odabir glagolskih perifraza pozivajući se na teoriju obrađenu u radu

4.1. Načini skupljanja podataka

Perifleksik je, zbog toga što je zamišljen kao leksikon kolokacija s laganim glagolima u hrvatskome jeziku, leksikon otvorenog tipa. Kako smo vidjeli u teoriji glagolskih perifraza, one su izrazito velikog tvorbenog potencijala i sastaviti konačan popis stoga je nemoguće. Fokus pri sastavljanju leksikona više je na zadavanju kriterija za odabir glagolskih perifraza nego na skupljanju što više primjera. Zbog toga smo odabrali nekoliko načina i izvora za pronalazak glagolskih perifraza u hrvatskome kako bi odabiri bili što raznovrsniji, ali i kako bismo pokazali da se ovakav tip leksikona može sastavljati i dopunjavati koristeći se s nekoliko metoda. Načini na koje smo birali građu za unose ćemo dati dolje, a zatim o svakome reći ponešto. Naglasit ćemo i kako je većina unosa uzeta kombinacijom navedenih načina. Unosi su odabrani:

1. Uz pomoć postojećih radova
2. Uz pomoć Kolokacijske baze hrvatskoga jezika
3. Uz pomoć hrWaC-a

U radovima koji su spomenuti u ovome radu nerijetko se moglo pronaći primjere glagolskih perifraza koje su autori odlučili priložiti uz svoju teoriju. U popisu perifraznih glagola iz Silić-Pranjković (vidi *Tablica 3*) izlistana su 32 lagana glagola uz koje su navedene i imeničke i prijedložno-imeničke dopune. Iskoristit ćemo obje sastavnice glagolskih perifraza kako bismo sastavili osnovu leksikona. Dakle, nakon što u leksikon unesemo većinu primjera iz Silić-Pranjković, krenut ćemo s pretraživanjem Kolokacijske baze. Po uzoru na Mehla (2017) uzet ćemo neke od češćih laganih glagola koji tvore perifraze, u ovome slučaju *biti*, *dati*, *baciti* (*dati*, *baciti* i po uzoru na Kezića (2018)) i ručno vaditi primjere glagolskih perifraza koje oni tvore, primjenjujući unaprijed zadane kriterije po uzoru na Gulić (2015). Kolokacijska baza, kao što smo vidjeli, najčešće označuje glagolske perifraze znakom „S“ tako da to olakšava

potragu, a u nekim se slučajevima daje i sinonim. Primjere kao i sinonime ubacit ćemo u leksikon. Osim popisa iz Silić-Pranjковиć koristit ćemo i popis od 22 glagolske perifraze iz Kezić (2018), kao i neke sastavnice popisa laganih glagola iz Blagus Bartolec (2017) (*dati, doći, donijeti, provesti, izvršiti, uzeti*).

Osim pretrage u Kolokacijskoj bazi, koristit ćemo i pretragu po kolokacijama u hrWaC-u³⁴ (*dati, baciti*) i od najčešćih pogodaka glagolsko-imeničkih i glagolsko-prijedložno-imeničkih kolokacija izvući glagolske perifraze. Ograničeni smo na nekolicinu najčešćih laganih glagola koje pretražujemo i ručno vadimo iz Kolokacijske baze hrvatskoga jezika i hrWaC-a, a pretragu po odabranim imenicama za nadopunjavanje baze vršit ćemo isključivo kroz Kolokacijsku bazu. U leksikonu se, naravno, naglašava iz kojega je izvora preuzet unos. Brojkom 1 desno od natuknica označava se unos iz *Gramatike* Silić-Pranjковиć, a brojkom 2 unos iz KBHJ-a.

4.2. Selekcija za leksikon

U ovome dijelu rada izlistat ćemo sve već spomenute kriterije za određivanje statusa višerječnoga izraza kao glagolske perifraze. Ako određeni višerječni izraz zadovoljava većinu kriterija smatrat ćemo ga glagolskom perifrazom i tako opravdati unos u leksikon. Vidjeli smo kako je kategorija glagolske perifraze nestabilna i teško određiva pa će samim time svaki višerječni izraz morati proći kroz nekoliko kriterija.

1. Anaforizacija i pluralizacija

Glagolska perifraza mora proći dva gore navedena testa. Imenički se dio ne može supstituirati zamjenicom, a da izraz još bude značenjski jasan. Isto tako imenički se dio ne smije moći staviti u množinu bez da izraz gubi na prvotnome značenju (Silić i Pranjковиć 2005:190). Primjer u tablici:

Glagolska perifraza	Supstitucija	Pluralizacija
biti u brizi	biti u njoj*	biti u brigama*
vršiti nuždu	vršiti ju*	vršiti nužde*

Tablica 12. Primjeri glagolskih perifraza iz Perifleksika

2. Semantička oslabljenost glagolskog dijela izraza/naslanjanje na imenički dio

³⁴ <https://app.sketchengine.eu/>

Glagol koji stoji zasebno odrađuje određeni značenjski poticaj. U glagolskoj perifrazi taj glagol mijenja poticaj u nešto sasvim drugo što diktira imenički dio. Ovdje se ne radi o ustaljenim frazama, tj. idiomima ili poslovicama jer, za razliku od njih, u glagolskim perifrazama imenički dio nosi značenje i prijenosi ga na glagolski. Naravno, u idiomima i poslovicama zasebna značenjska vrijednost ne utječe na značenjsku vrijednost cijele fraze. Može se reći da konačan rezultat fraze mora uvijek biti jednostavan značenjski umnožak (Ronan i Schneider 2005:326). Kako jednostavan značenjski umnožak nije striktno određena kategorija, ovdje se javlja potreba da autor unosa subjektivno procijeni situaciju.

Ako postoji više izraza koji imaju isti korijen u imenskome dijelu perifraze, a različite glagole i različita značenja od kojih ni jedno nije jednostavan značenjski umnožak, te se u isto vrijeme ne mogu zamijeniti jednostavnim predikatom (tj. glagolom) onda zaključujemo kako se ne radi ni o laganim glagolima ni o glagolskim perifrazama jer glagoli značenjski previše utječu na višerječni izraz kako bismo ih mogli proglasiti značenjski okrnjenima (laganima).

Nadalje, imenica mora držati značenje cijele glagolske perifraze inače ju ne možemo nazvati glagolskom perifrazom. Objasniti ćemo поближе kroz sljedeće primjere ovaj kriterij:

- a) *izići na kraj /s kim, čim/* - ovdje to nije slučaj jer je značenje ove fraze „riješiti probleme vezane za koga (što)“³⁵, a kao što vidimo to je značenje kompleksnije od značenja imenice *kraj* koja, uzgred rečeno, nije ni odglagolska imenica. Također, fraza *izići na kraj* je dobar primjer višerječnoga izraza čiji značenjski umnožak nije jednostavan. Usporedimo sljedeće izraze:

izići s kim (čim) na kraj riješiti probleme vezane za koga (što);

privesti kraju završiti što;³⁶

Za razliku od ovoga, *privesti kraju* se nalazi u leksikonu jer je perifraza nastala dekomponiranjem jednostavnoga predikata *završiti*, a kao što vidimo i u primjeru, značenjski je umnožak te glagolske perifraze jednostavan

- b) *jedva spajati kraj s krajem* - kao i u primjeru a), ovo nikako ne može biti slučaj glagolske perifraze jer je kompleksno značenje fraze „uspjeti raspoloživim novcem pokriti troškove (ob. u oskudici)“³⁷

³⁵ <https://hjp.znanje.hr/>

³⁶ <https://hjp.znanje.hr/>

- c) *baciti oko /na koga, što/* - iako se ovaj primjer u *Gramatici hrvatskoga jezika* navodi pod glagolskim perifrazama u ovome ga radu ne gledamo tako jer ne zadovoljava gornji kriterij. Imenica *oko* sama po sebi nema sljedeća značenja:

primijetiti, pogledati

željeti nešto dobiti; htjeti osvojiti djevojku³⁸

U ovome se slučaju imenički dio nije ni apstraktan ni odglagolski (kriterij naveden pod 3).

- d) *dati maha /čemu/* - ovaj izraz, značenja *poticati*, očito ne ispunjava zadane kriterije jer se iz imeničkog elementa *mah* značenje cijele fraze ne može zaključiti i samim time odlučujemo kako se ne radi o glagolskoj perifrazi

3. Imenički dio je apstraktan/odglagolski i nosi značenje cijele fraze koje je jednostavan značenjski umnožak

Ovaj se kriterij preklapa s prethodnim u dobrome dijelu, ali i dodaje nešto novo. Dali smo primjer fraze *baciti oko* kao one koja ne spada u glagolsku perifrazu zbog toga što se glagolski dio ne naslanja na značenju imeničkog dijela jer *oko* ima jednostavnije značenje od cijele fraze čiji značenjski umnožak nije jednostavan, a trebao bi biti (vidi Ronan i Schneider (2015:326)).

Za sve glagolske perifraze također vrijedi pravilo: Ako se jednostavan predikat može dekomponirati na dvije sastavnice koje su značenjski ekvivalent istome, riječ je o glagolskoj perifrazi. Jasno je kako se ovo nastavlja na ideju o jednostavnom značenjskom umnošku.

4. Glagol je frekventan i širokoga značenja

U glagolskim perifrazama nerijetko se nalaze iznimno frekventni glagoli. Ako se određeni jednostavni predikat može dekomponirati na više načina i tako stvoriti nekoliko glagolskih perifraza, u leksikon ćemo unijeti sve takve oblike. One su zapravo i potvrda da ti glagoli imaju oslabljeno značenje.

³⁷ <https://hjp.znanje.hr/>

³⁸ https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=eFpjUBk%3D

Također, glagole koji su nisko frekventni nećemo navoditi u leksikonu ako možemo navesti svega jedan primjer ovakve vrste sveze koja sadrži takav glagol. Glagol *gajiti*, na primjer, nalazi se u leksikonu jer je dio dvije različite perifraze, a u jedna od njih može se i supstituirati jednostavnim predikatom: *gajiti nadu* → *nadati se*. Kako je, u konačnici, cilj ostaviti što općenitije glagole primijetiti ćemo razliku između sljedećih izraza: *izgraditi karijeru* || *napraviti karijeru*. Po našim kriterijima jedan od ova dva glagolska izraza mora otpasti. To će biti izraz *izgraditi karijeru* jer je glagol *napraviti* šest puta frekventniji.

5. Nema agens/pacijens odnosa

Ovaj je kriterij jednostavan - ne želimo unositi primjere koji nisu nastali dekomponiranjem jednostavnoga predikata, a u njima je ostvaren odnos agens/pacijens.

6. Glagolska se perifraza može zamijeniti jednostavnim glagolom

Većina primjera nastala su dekomponiranjem jednostavnoga predikata pa samim time postoje i sinonimi. Mogućnost zamjenjivanja višerječne jedinice jednostavnim glagolom indikator je kako se može raditi o glagolskoj perifrazi.

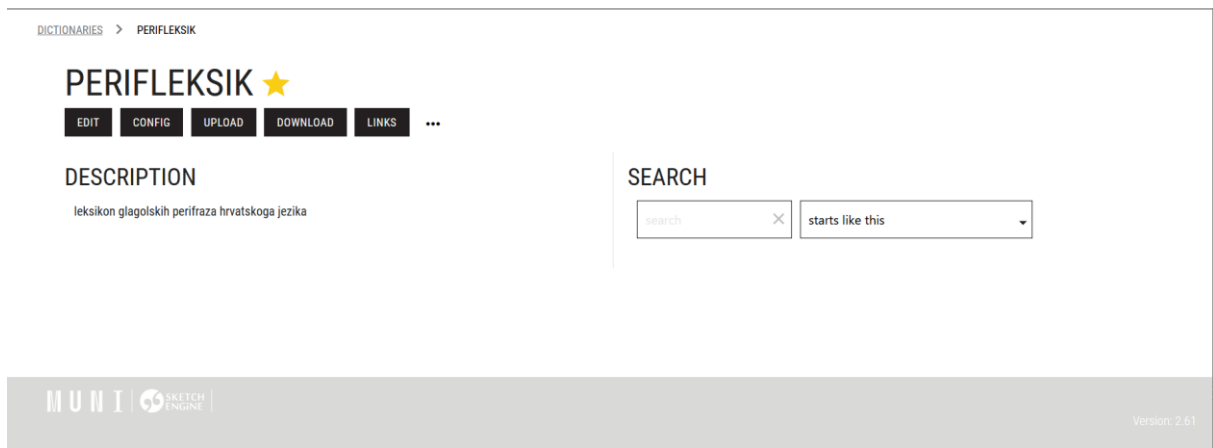
Podsjećamo i da je pri selekciji vrlo bitno razlikovati perifrazne glagole od modalnih i faznih glagola. Modalni se glagoli najčešće javljaju uz glagolsku dopunu u infinitivu i modificiraju neku drugu radnju (Silić i Pranjković 2005:185), a fazni glagoli, za razliku od modalnih, ne modificiraju drugu radnju već označavaju različite faze (Silić i Pranjković 2005:187).

5. Perifleksik

Perifleksik³⁹ je naziv za leksikon glagolskih perifraza izrađen u sklopu ovoga rada. On je javno dostupan i može se pronaći na stranicama projekta Lexonomy koji smo već poblizje opisali. U trenutku pisanja ovog rada Perifleksik sadrži preko 100 unosa i preko 130 natuknica. Unosi su u Perifleksiku imenice (nalaze se s lijeve strane ili iznad natuknica), a natuknice su lagani glagoli i glagolske perifraze koji se vežu uz unose, kao i sinonimi. Prema tome, jedan unos može sadržavati više natuknica.

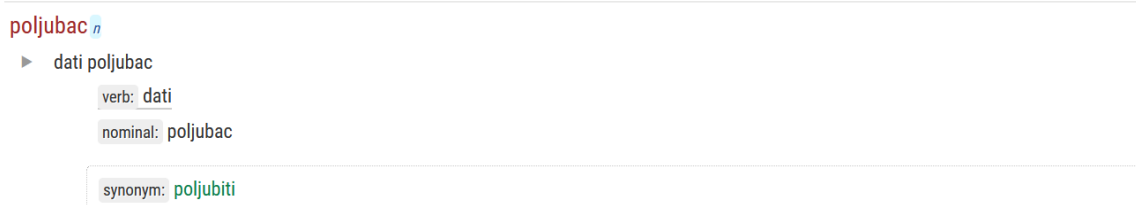
U njemu se nalaze glagolske perifraze odabrane kroz izvore i kriterije opisane u *Metodologiji*. Opisat ćemo i prikazati detaljno sintaksu i logiku iza leksikona, a zatim ćemo dati na uvid 30 unosa koristeći tablicu.

5.1. Opis i sintaksa

Forma 4. Početno sučelje Perifleksika. Vidljiv opis leksikona kao i polje za pretraživanje (*search*).

Glagolske su perifraze u Perifleksiku podijeljene u zasebne natuknice. Uređen je tako da je vidljiva lema imenskoga dijela perifraze. Nakon što kliknemo na natuknicu otvara se prikaz glagolske perifraze koja je zatim podijeljena na glagolski i imenički dio, a gdje je to moguće, pruža se i sinonim u vidu jednostavnoga predikata. U *Forma 5* vidjet ćemo kako izgleda tipičan unos:

³⁹ <https://www.lexonomy.eu/#/perifleksik>

Forma 5. Unos u Perifleksiku

Kroz unos *poljubac* vidimo kako izgleda sintaksa leksikona. Kao što je gore opisano, glagolska je perifraza u vidu natuknice dana ispod leme *poljubac*, a kako glagolsku perifrazu *dati poljubac* možemo zamijeniti jednostavnim glagolom *poljubiti* prikazali smo i to.

Također, pri izradi Perifleksika trudili smo se da zadovolji kriterije koje smo spominjali u *Elektronička leksikografija*, ali i u ostatku rada. Ti su kriteriji sljedeći:

1. Kako je već spomenuto gore, potrebno je paziti na jednorječne parnjake. U Perifleksiku je ovo naznačeno tako da je pružen izvorni, istoznačni i punoznačni glagol tamo gdje je to moguće (kao u Blagus Bartolec (2017))
2. Glagol se značenjski naslanja na imeničku strukturu (Gradečak-Erdeljić 2009) koja je najčešće odglagolska imenica (Ronan i Schneider 2015, Mehl 2017). Glavna je natuknica stoga imenica (ili pridjev) upravo zbog toga što je nositelj značenja fraze
3. Način skupljanja i selekcija moraju biti definirani i pregledni (Abel 2012:84, 88). U *Metodologiji* je prikazano upravo to
4. Pretraživanje po glagolima je odlična karakteristika Perifleksika. Pretraživost leksikona višerječnih fraza po raznim elementima je bitna, kao i poredak natuknica (Lew 2012:361). Perifleksik se može pretraživati na 3 načina:
 - a) Preko imeničkog dijela glagolske perifraze
 - b) Preko glagolskoga dijela glagolske perifraze
 - c) Preko jednorječnog glagolskog parnjaka glagolske perifraze.

Ovakve mogućnosti pretraživanja daju rječniku fleksibilnost pri korištenju. Oni koji se u budućnosti budu bavili proučavanjem glagolskih perifraza u hrvatskome jeziku svakako će cijeliti ove značajke Perifleksika.

Što se tiče izgleda Perifleksika, opisat ćemo ga kroz idućih par natuknica:

1. Metajezik

Pored unosa nalazi se POS⁴⁰ oznaka. Ispod unosa nalaze se natuknice – oznake *verb* i *nominal* koje zasebno prikazuju glagolski i imenički dio, a zasebno se, ispod njih, prikazuje kategorija *synonym* koja sadrži jednorječni glagolski parnjak glagolske perifraze (vidi *Forma 4*). Brojka desno od natuknice označava izvor

2. Font i Boja

⁴⁰ Part of Speech – Vrsta riječi

Glagolske perifraze: Teorija i izrada leksikona

Unos je za nijansu veći od natuknica i obojen je crvenom bojom, a sinonim je obojen zelenom i prikazan u okviru radi preglednosti i odvajanja od ostatka natuknica

3. Simboli

Kod simbola je bitna dosljednost. Prije svake glagolske perifraze stavljena je strjelica koja ju označuje

Sve je napravljeno kroz XML (vidi u odjeljku *Lexonomy*), a pod *Configure* opcijom namješteno je pretraživanje. Kao što je rečeno, višerječni izrazi su pretraživi po svemu (imenica, glagol, sinonim). Različite načine pretraživanja, kao i rezultate, vidimo u sljedećim slikama:

SEARCH

dati × starts like this

[bijeg ← dati se](#) [doprinos ← dati](#) [izjava ← dati](#) [naredba ← dati](#)
[naređenje ← dati](#) [ostavka ← dati](#) [podrška ← dati](#) [potpora ← dati](#)
[pristanak ← dati](#) [raspolaganje ← dati](#) [tumačenje ← dati](#) [zadatak ← dati](#)
[znanje ← dati](#)

Forma 6. Pretraživanje po glagolu. Glagol *dati* daje rezultate u obliku svih imenica uz koje tvori glagolsku perifrazu. Klikom na bilo koji od rezultata otvara se natuknica

PERIFLEKSIK

total 9 entries

davati × contains this sequence

NEW + ID 626 EDIT CLONE DELETE

doprinos *n*

▶ dati / davati doprinos

verb: dati
verb: davati
nominal: doprinos

synonym: doprinijeti

synonym: doprinositi

Ready.

1. [nada ← davati](#)
2. [naredba ← izdavati](#)
3. [naređenje ← izdavati](#)
4. [podrška ← davati](#)
5. [potvrda ← izdavati](#)
6. [pristanak ← davati](#)
7. [priznanje ← odavati](#)
8. [tumačenje ← davati](#)
9. [znanje ← davati](#)

Forma 7. Pretraživanje po glagolu (prikazano u sučelju za uređivanje, s lijeve strane je unos s natuknicama). Glagol *davati*, kao i glagol *dati* daje rezultate imenica uz koje tvori glagolsku perifrazu. Može se primijetiti kako rezultati nisu identični zbog toga što se ne mogu sve glagolsko-vidske faze primijeniti u svim glagolskim perifrazama

SEARCH

[korak](#)

Forma 8. Pretraživanje po imenici. Imenica *korak* daje rezultat istoimenu natuknicu. Klikom na nju otvara se prikaz glagolske perifraze koja ju sadrži

SEARCH

[izjava ← izjaviti](#)

Forma 9. Pretraživanje po sinonimu. Glagol *izjaviti* daje kao rezultat natuknicu *izjava* na koju se može kliknuti i otvoriti glagolsku perifrazu koja je sinonim od glagola *izjaviti* (u ovome slučaju, *dati izjavu*)

5.2. Sadržaj (unosi)

U ovome ćemo dijelu rada prikazati 30 nasumično odabranih unosa iz leksikona. Uz njih će se u tablici prikazati i kriteriji koje ispunjavaju uz kratka objašnjenja tamo gdje je to moguće. Uz glagolski i imenički dio glagolske perifraze pokazat ćemo i sinonim ako postoji (kriterij 6⁴¹), postoji li odglagolska imenica (kriterij 3) i frekventnost glagola (kriterij 4).

glagolska perifraza	verbal	nominal ⁴²	sinonim	odglagolska imenica ⁴³	relativna frekventnost glagola ⁴⁴
izvoditi analizu	izvoditi	analiza	analizirati	ne	52.30
voditi borbu	voditi	borba	boriti se	da	332.61
činiti čuda	činiti	čuda	nema	ne	463.38
održati govor	održati	govor	nema	da	291.50
učiniti pogrešku	učiniti	pogreška	pogriješiti	ne	252.11

⁴¹ Vidi u *Metodologiji*

⁴² Ovdje u nominativu, u Perifleksiku u padežu iz same glagolske perifraze

⁴³ Utvrđeno koristeći HJP

⁴⁴ Broj pogodaka u hrWaC-u. Relativna frekventnost znači broj pogodaka na milijun pojava

Glagolske perifraze: Teorija i izrada leksikona

doći na ideju	doći	ideja	sjetiti se	ne	756.38
doći u iskušenje	doći	iskkušenje	nema	da	756.38
dati ispriku	dati	isprika	ispričati se	da	817.89
dati izjavu	dati	izjava	izjaviti	da	817.89
imati kontrolu	imati	kontrola	kontrolirati	ne	3,759.67
napraviti korak	napraviti	korak	zakoračiti	ne	472.98
biti od koristi	biti	koristi	koristiti	ne	57,538.48
pružiti mogućnost	pružiti	mogućnost	omogućiti	ne	67.43
gajiti nadu	gajiti	nada	nadati se	ne	6.25
imati nadzor	imati	nadzor	nadzirati	da	3,759.67
dati naredbu	dati	naredba	narediti	da	817.89
dati objašnjenje	dati	objašnjenje	objasniti	da	817.89
pasti u očaj	pasti	očaj	očajavati	ne	177.54
nabaciti osmijeh	nabaciti	osmijeh	osmjehnuti se	ne	6.32
dati otkaz	dati	otkaz	nema	da	817.89
imati pitanje	imati	pitanje	pitati	da	3,759.67
doživjeti razočaranje	doživjeti	razočaranje	razočarati se	da	84.28
izgubiti snagu	izgubiti	snaga	oslabiti	ne	201.03
baciti sumnju	baciti	sumnja	sumnjati	da	76.40
doći k svijesti	doći	svijest	osvijestiti se	ne	756.38
biti na teret	biti	teret	teretiti	ne	57,538.48
baciti urok	baciti	urok	ureći	ne	76.40
dati zagrljaj	dati	zagrljaj	zagrliti	da	817.89
dati zapovijed	dati	zapovijed	zapovjediti	ne	817.89
dati do znanja	dati	znanje	obznaniti	da	817.89

Glagolske perifraze: Teorija i izrada leksikona

Tablica 13. Glagolske perifraze iz Perifleksika. Crvenom bojom označen je kriterij koji nije ispunjen. Dovoljno je ispunjavati jedan od tri kriterija iz tablice kako bi višerječni izraz bio kandidat za unos u leksikon. Za potrebe ovoga rada smatra se da glagol nije frekventan ako ima relativnu frekventnost manju od 100.

Kroz ovu jednostavnu i preglednu tablicu vidimo kako svi unosi ne ispunjavaju sve, ali ispunjavaju barem 1 od 3 kriterija. Iako ne ispunjavaju sve kriterije u tablici, ostali kriteriji koje nismo mogli staviti u tablicu, najviše jer ih se ne može opisati ni potvrditi u par riječi (gubljenje značenja glagola, oslanjanje na imenički dio i sl.), su ispunjeni.

6. Zaključak

U ovome su teorijsko-praktičnome radu analizirane glagolske perifraze. Prvi se dio rada bavi pregledom dosadašnje literature na temu laganih glagola i glagolskih perifraza. Spomenuto je nekoliko radova iz hrvatske, ali i iz engleske lingvistike. Bez obzira na to što u hrvatskoj lingvistici glagolske perifraze nisu jedna od zastupljenijih tema, moguće je pronaći radove koji mnogo prostora posvećuju ovoj pojavi. O klasifikaciji i analizi perifraznih glagola govorilo detaljno u Keziću (2018) i Gulić (2015). Ipak, nismo naišli na radove hrvatske lingvistike koji većinu prostora posvećuju određivanju pojma perifraznoga glagola (ali i pojma glagolske perifraza).

Upravo zato velik dio *Metodologije* u ovome radu posvećen je isključivo tome. Vidjeli smo kako nije lak posao odrediti kakve ćemo višerječne izraze prozvati glagolskim perifrazama. Dali smo stoga nekoliko kriterija po kojima se odlučuje, a svi kriteriji ne moraju biti ispunjeni jer ipak postoje razne vrste glagolskih perifraza. Bitno je ipak da su osnovni kriteriji zadovoljeni (glagol okrnjenog značenja, struktura glagolski + imenički dio⁴⁵). U tablici prikazanoj u radu vide se tzv. sekundarni kriteriji. Kroz 30 primjera vidljivo je kako svi ne moraju biti zadovoljeni kako bismo mogli odlučiti da se radi o glagolskoj perifrazi.

Praktični dio rada odnosi se ponajviše na izradu *online* pretraživoga leksikona glagolskih perifraza u hrvatskome jeziku. S obzirom na to, u teorijskome je dijelu rada uključen i pregled leksikografskih modernih teorija iz engleskog govornog područja. Kriteriji i ideje za izradu rječnika primijenjeni su u ovome radu za izradu leksikona.

Osim teorije i metodologije kroz koju smo dali i vlastita razmišljanja o problematici određivanja glagolske perifraze, u radu je opisan i internetski leksikon nazvan Perifleksik koji je izrađen s posebnom svrhom kako bi lingvisti na jednom mjestu mogli pronaći resurse za proučavanje glagolskih perifraza. Korištena je web stranica Lexonomy, a leksikon je osmišljen da bude svakome dostupan. On je također zamišljen da se stalno nadograđuje. Ovo je prvi leksikon takve vrste u hrvatskome jeziku i nadam se da će biti od koristi, kao i ovaj rad, za buduća istraživanja na vrlo zanimljivu temu perifraznih glagola i glagolskih perifraza.

⁴⁵ Kao što je već spomenuto, pridjevi nisu uzeti u obzir u ovome radu

Bibliografija

- Abel, Andrea. "Dictionary Writing Systems and Beyond." *Electronic Lexicography*, Oxford University Press, Oxford, UK, 2012, pp. 83–106.
- Blagus Bartolec, Goranka. "Glagolske Kolokacije u Administrativnome Funkcionalnom Stilu." *Rasprave*, 2017, <https://doi.org/811.163.42'38>.
- Cetnarowska, Božena. "How Light Are 'Light' Verbs in Composite Predicates." *Dimensions of the Word*, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne, UK, 2014, pp. 28–46.
- Fellbaum, Christiane, and Collin F. Baker. "Comparing and Harmonizing Different Verb Classifications in Light of a Semantic Annotation Task." *Linguistics*, vol. 51, no. 4, 2013, <https://doi.org/10.1515/ling-2013-0025>.
- Gradečak-Erdeljić, Tanja, and Mario Brdar. "Constructional Meaning of Verbo–Nominal Constructions in English and Croatian." 2012, <https://doi.org/811.111'367.625.5>.
- Gradečak-Erdeljić, Tanja. "Proces Shematizacije Engleskih Laganih Glagola." *Jezikoslovlje*, 2009, pp. 95–131.
- Gulić, Anamarija. "Klasifikacija Perifraznih Glagola u Hrvatskom Jeziku." *Sveučilište u Zagrebu*, 2015.
- Jackendoff, Ray. *Meaning and the Lexicon: The Parallel 224 Architecture 1975–2010*. Oxford University Press, 2010.
- Jespersen, Otto. *Modern English Grammar on Historical Principles*. Allen & Unwin, 1954.
- Kežić, Marin. "Složenopredikatske Konstrukcije: Teorija i Primjena." *Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu*, 2018.
- Lew, Robert. "How Can We Make Electronic Dictionaries More Effective?" *Electronic Lexicography*, Oxford University Press, Oxford, UK, 2012, pp. 343–351.

- Logan, Harry M. "Electronic Lexicography." *Computers and the Humanities*, vol. 25, no. 6, 1991, pp. 351–361., <https://doi.org/10.1007/bf00141185>.
- Měchura, Michael. "Introducing Lexonomy: an Open-Source Dictionary Writing and Publishing System." 2017.
- Mehl, Seth. "Light Verb Semantics in the International Corpus of English: Onomasiological Variation, Identity Evidence and Degrees of Lightness." *English Language and Linguistics*, vol. 23, no. 1, 2017, pp. 55–80., <https://doi.org/10.1017/s1360674317000302>.
- Menac, Antica, et al. *Hrvatski Frazeološki rječnik*. Naklada Ljevak, 2003.
- Nazalević Čučević, Iva, and Branimir Belaj. "Sintaktičko-Semantički Status Egzistencijalnih Glagola Biti, Imati i Trebati." *Croatica*, 2018, pp. 179–205.
- Peti-Stantić, Anita, et al. "Koliko Su Lagani Tzv. Lagani Glagoli u Hrvatskom?" *Philological Studies*, 2016, pp. 202–225.
- Rambousek, Adam, et al. "New Developments in Lexonomy." 2021.
- Ronan, Patricia, and Gerold Schneider. "Determining Light Verb Constructions in Contemporary British and Irish English." *International Journal of Corpus Linguistics*, vol. 20, no. 3, 2015, pp. 326–354., <https://doi.org/10.1075/ijcl.20.3.03ron>.
- Siepmann, Dirk. "Collocation, Colligation and Encoding Dictionaries. Part II: Lexicographical Aspects." *International Journal of Lexicography*, vol. 19, no. 1, 2005, pp. 1–39., <https://doi.org/10.1093/ijl/eci051>.
- Silić, Josip, and Ivo Pranjković. *Gramatika Hrvatskoga Jezika*. Školska knjiga, 2005.
- Šojat, Krešimir, et al. "Verbal Multiword Expressions in Croatian." *Proceedings of the Second International Conference Computational Linguistics in Bulgaria*, 2016.
- Wittenberg, Eva, et al. "The Processing and Representation of Light Verb Constructions." *Structuring the Argument*, 2014, pp. 61–80.

Web

Glagolske perifraze: Teorija i izrada leksikona

Blagus Bartolec, Goranka, et al. *Kolokacijska Baza Hrvatskoga Jezika*, 2022, <http://ihjj.hr/>.

“Hrvatski Jezični Portal.” *Hrvatski Jezični Portal*, <https://hjp.znanje.hr/>

„Perifleksik.“ *Lexonomy*, <https://www.lexonomy.eu/?#/perifleksik>